

7769

Մ. Զ. ԲԱԳԻՐՈՎ

ՆԻ

Կ(Բ)Կ ԿԵՆՏԿՈՄԻ
ՀԱՇՎԵՏՎՈՒԹՅՈՒՆԸ

★

ԱՂԻՐԵԶԱՆԻ Կ(Բ)Կ
XIII ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԻ
ԲԱՆԱԶԵՎԸ

★

ԱՂԻՐԵԶԱՆԻ Կ(Բ)Կ
ԲԱԳՎԻ ՀԱՄԱՔԱՂԱՔԱՅԻՆ
XXII ԿՈՆՖԵՐԱՆՍԻ
ԲԱՆԱԶԵՎԸ

ՃԿՈՉ(47.924)

F-13

ԱԶՊԱՐՏՆԵՇՐ ԲԱԳՈՒ, 1987

ՊՐՈԼԵՏԱՐՆԵՐ ԲՈԼՈՐ ՅԵՐԿՐՆԵՐԻ, ՄԻԱՅԵՔ:

3K02(47-924)
F-13

Մ. 2. ԲԱՆԱԳՈՒՄԱՐԻ
24 SEP 2006
11 NOV 2009

ԱՂԻԲԵԶԱՆԻ Կ(Բ)Կ ԿԵՆՏՐՈՆԻ
ՀԱՇՎԵՏՎՈՒԹՅՈՒՆԸ

★

ԱՂԻԲԵԶԱՆԻ Կ(Բ)Կ
XIII ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԻ
ԲԱՆԱԶԵՎԸ

★

ԱՂԻԲԵԶԱՆԻ Կ(Բ)Կ
ԲԱԳՎԻ ՀԱՄԱՔԱՂԱՔԱՅԻՆ
XXII ԿՈՆՖԵՐԱՆՍԻ
ԲԱՆԱԶԵՎԸ

~~10/10~~
192

ԱԶԳԱՐՏՆԵՇՐ ԲԱԳՈՒ 1937

7769

Մ. Զ. ԲԱԳԻՐՈՎ

ԱՊՐԲԵՋԱՆԻ Կ(Բ)Կ ԿԵՆՏԿՈՍԻ
ՀԱՇՎԵՏՎՈՒԹՅՈՒՆԸ

ԱՊՐԲԵՋԱՆԻ Կ(Բ)Կ XIII ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐՈՒՄ

1937 ԹՎԻ ՀՈՒՆԻՍԻ 3-ԻՆ

1010
42976

3139-91

Ընկեր Ստալինը կուսակցության կենտկոմի փետրվարյան Պլենումում իր տված ղեկուցման և յեզրափակման խոսքի մեջ մարքսիստական-լենինյան անալիզի յենթարկելով մեր կուսակցական, խորհրդային և տնտեսական կազմակերպությունների սխալներն ու թերությունները, իրեն հատուկ լենինյան հեռատեսությունով և իր ինքնուրույն լուրջ և նշեց տրանք ուղղելու կոնկրետ միջոցառումները:

Մեր անմահ ուսուցիչ Լենինն ասել է.

«... Բոլոր հեղափոխական կուսակցությունները, վորոնք մինչև հիմա կործանվել են, — կործանվել են նրանից, վոր մեծամտել են և չեն կարողացել տեսնել, թե ինչումն է իրենց ուժը, և վախեցել են խոսել իրենց թուլությունների մասին: Իսկ մենք չենք կործանվի այն պատճառով, վոր չենք վախենում խոսել մեր թուլությունների մասին և սովորում ենք հաղթահարել թուլությունը»...

(Լենին, հատ. 27, հրատ. 1935 թվականի, էջ 260-261):

Վստահ իր ուժին և հզորությանը, չվախենալով «իր թուլությունների մասին խոսելուց», մեր կուսակցությունը կենսապարծելով ՀամԿ(բ)Կ կենտկոմի փետրվար-մարտի Պլենումի վորոշումները և ընկեր Ստալինի ցուցումները, բոլշևիկյան քննադատություն և ինքնաքննադատությունը ծավալեց, համարձակ, չճակատորեն բացահայտում և ուղղում է իր սխալներն ու թերությունները:

Բացահայտելով մեր սխալները, ընկեր Ստալինն ասել է, վոր կուսակցական ղեկավարները, հրապուրվելով տնտեսական կամպանիաներով ու տնտեսական ֆրոնտում ձեռք բերած հաջողություններով, մոռացել են այնպիսի բանե-

րի մասին, վորոնց մասին բոլշևիկները մոռանալու իրավունք չունեն:

Ընկեր Ստալինն ասել է.

«Կապիտալիստական շրջապատումը՝ դա դատարկ Փրազ չէ, դա շատ ունակ և անախորժ մի յերևույթ է: Կապիտալիստական շրջապատումը՝ դա նշանակում է, վոր կա մի յերկիր—Սորհրդային Միութիւնը—վորն իր մոտ սոցիալիստական կարգեր ե հաստատել և, բացի գերանից, կան շատ յերկրներ—բուրժուական յերկրներ—վորոնք շարունակում են կապիտալիստական կյանք վարել և վորոնք շրջապատում են Սորհրդային Միութիւնը, առիթի սպասելով, վորպէսզի հարձակվեն նրա վրա, ջախջախեն նրան կամ, համենայն դեպքս, ջլատեն նրա ուժը և թուլացնեն նրան»:

Ընկեր Ստալինի տված դեմահատականի հաստատումն են հանդիսանում ավելի ու ավելի սրվող հակասութիւնները կապիտալիզմի և սոցիալիզմի միջև:

Ամբողջ աշխարհի աշխատավորները տեսնում են սոցիալիզմի յերկրի ժողովուրդների յերջանիկ ու բերկրալի կյանքը, միաժամանակ իրենց վրա դգալով կապիտալիզմի բոլոր սարսափները:

Կապիտալիստական աշխարհն ատում է մեր յերկիրը, վորովհետև վերջինս ամբողջ աշխարհի աշխատավորներին ուղի յե ցույց տալիս նրանց ազատագրման գործում:

Ճապոնական իմպերիալիզմը լկտիորեն նվաճում և ավերում է Չինաստանի առանձին շրջաններն ու ամբողջ գաւառները, իտալական Փաշիզմը գլխովին բնաջնջում է հաբեշական ժողովրդին, գերմանա-իտալական Փաշիստական ինտերվենտները հարձակվում են Սպանիայի խաղաղ քաղաքների ու գյուղերի վրա, իր պատլի և ազատութիւն համար մարտնչող սպանական հերոսական ժողովրդի կանանց ու յերեխաների մասսայական սպանութիւններ կատարում:

Ստալինյան Սահմանադրութիւնը, վորի ընդունումով հավերժացաւ ընթացիկ տարին, հանրագումարի յե բերել մեր յերկրում սոցիալիզմի համաշխարհային-պատմական հաղթանակները, արձանագրել է հաղթանակները, վոր

արդեն նվաճել են մեր յերկրի աշխատավորները, յերկիր: վորտեղ «արդեն հիմնականում իրագործված է կոմունիզմի առաջին Փազան՝ սոցիալիզմը»: (Ստալին):

Ստալինյան Սահմանադրութիւնը հանդիսանում է Փաշիզմի դեմ պայքար մղող բոլոր աշխատավորների գործողութիւնների ծրագիրը: ԽՍՀ Միութիւնն իր Սահմանադրութիւնը գերանցել է մեր յերկրում նվաճված հաւթունակները, յերկիր, վորն իրագործել է այն, «ինչի մասին յերազել են և շարունակում են յերազել միլիոնավոր ագներով մարդիկ կապիտալիստական յերկրներում»:

Ահա թե ինչու Փաշիզմը հարձակում է պատրաստում մեր յերկրի վրա: Ահա թե ինչու մենք պատրաստ պետք է լինենք անխնա հակահարվածի համար, պաշտպանելու համար մեր յերջանիկ ու բերկրալի կյանքը:

Ահա թե ինչու մենք իրավունք չունենք անճատուր լինելու բերանբացութիւնը, անհոգութիւնը, բարեհոգութիւնը և քաղաքական կուրութիւնը:

Ահա թե ինչու կուսակցութիւնը և ընկեր Ստալինն այնքան սրութեամբ պահանջում են յուրաքանչյուր բոլշևիկից, կուսակցական և վոչ կուսակցական, ինչ տեղամասում ել նա աշխատելիս լինի, բոլշևիկյան, ներգործոն, հեղափոխական ղեղնութիւն, թշնամուն՝ ինչ դիմակի տակ ել նա թաքնվի, ճանաչելու լենինյան-ստալինյան հմտութիւն:

Տրոցկիստական-դինովյեւական և աջ բանդիտների նողկալի դավաճանական, դիվերսիոն և լրտեսական աշխատանքն ակնբախորեն ցույց տվեց պատերազմի այն կատաղի նախապատրաստումը, վորը տանում են Փաշիստական յերկրները, առաջին հերթին, Գերմանիան և Ճապոնիան:

Ընկեր Ստալինն ասել է, վոր՝

«... Ժամանակակից տրոցկիզմը քաղաքական հոսանք չէ բանվոր դասակարգի մեջ, այլ վնասարարների, դիվերսանտների, հետախույզների, լրտեսների, մարդասպանների մի անսկզբունք և դադափարազուրկ բանդա, բանվոր դասակարգի վոխերիմ թշնամիների մի բանդա, վորոնք վարձով գործում են ոտարերկրյա

պետութիւնների հետախուզական որդանների մոտ» :
Յեւ վեր

«... ժամանակակից տրոցկիզմի դեմ մղվող պայ-
քարում հիմա պետք են վոչ թե հին մեթոդները, վոչ
թե դիսկուսիաների մեթոդները, այլ նոր մեթոդներ,
արմատախիլ անելու և ջախջախելու մեթոդներ» :

(Ստալին, զեկուցում Համկ(բ)Կ Կենտկոմի Պլենումում
1937 թ. մարտի 3) :

Ահա թե ինչու մեզ հարկավոր է՝ ելլ ավելի բարձրաց-
նելով բուլշևիկյան դեդուկտիվությունը, ելլ ավելի հաստատորեն
տիրապետելով թշնամուն ճանաչելու տալիսյան ունակու-
թյանը, հետադաշում ևս աշխատավորությանը և մեր յերի-
տատարությանը դատարարակել մեր հայրենիքի բոլոր
թշնամիների նկատմամբ, սոցիալիզմի բոլոր թշնամիների
նկատմամբ անհաշտ ատելության վողով :

Ահա թե ինչու, ինչքան ել մեծ լինեն մեր հաջողու-
թյունները, ինչքան ել մեծ լինեն մեր հաղթանակներն ու
նվաճումները, մենք վոչ մի բոպե չպետք է մոռանանք
մեր յերկրի թե ներսում և թե դրսում թշնամու նողկալի,
սոոր մեքենայությունների մասին :

Մենք չպետք է մոռանանք, վոր մեր հաջողություննե-
րի աճը, մեր հաղթանակների աճը կհանդիպի սոցիալիզմի
թշնամիների ավելի ու ավելի ուժեղացող կատաղի դիմա-
դրությանը :

I

ԼԵՆԻՆՅԱՆ-ՍՏԱԼԻՆՅԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՀԱՂԹԱՆԿԸ

Մեր յերկրում սոցիալիզմը վերջնականապես հաղթա-
նակել է :

Մեզ մոտ լիովին լիկվիդացիայի յեն յենթարկված չա-
հագործական դատարգերը, վոչնչացված է մարդու չա-
հագործումը մարդու կողմից :

Բալական է ասել, վոր ԽՍՀՄ-ի ժողովրդական յե-
կամուտում տնտեսության սոցիալիստական ձեւերի տե-
սակարար կշիռը կազմում է արգեն 99,5 տոկոս :

Սոցիալիստական խոշոր արդյունաբերության բնդհա-
նուր արտադրանքը 1936 թվականին հասավ հսկայական
դումարի՝ 80,8 միլիարդ ոււրլու, իսկ 1937 թվականի պը-
լանով դա պետք է կաղմի վոչ պակաս, քան 97,5 միլիարդ
ոււրլի (1926-1927 թվականների անվոփոխ գներով) :

Պակաս մեծ չեն մեր սոցիալիստական դյուղական տըն-
տեսության նվաճումները :

Անդառնալիորեն հաղթանակել են կոլտնտեսային կար-
գերը մեր դյուղում :

Առ 1-ը հունվարի 1937 թվականի կոլեկտիվացումը
կազմել է բոլոր դյուղացիական տնտեսությունների 92
տոկոսը, իսկ կոլտնտեսային ցանքսերն այդ ժամանակին
կազմել են բոլոր դյուղացիական ցանքսերի 98,2 տոկոսը :

Վիթխարի չափերով առաջ ե չարժվել մեր կոլտնտե-
սություններին և խորհտնտեսություններին առաջավոր
տեխնիկայով զինելու գործը : 1936 թվականի վերջին մեր

գյուղական տնտեսությունն արդեն ուներ 438,5 հազար խորհրդային հիանալի տրակտորներ և 93·200 կոմբայն:

Այս թվերի ամբողջ վեհությունը հասկանալու համար հիշեցեք անմահ Լենինի խոսքերը, վերն ասել ե.

«... Յեթն մենք վաղը կարողանայինք տալ 100 հազար առաջնակարգ տրակտորներ, դրանց մատակարարելինք բենզին, ապահովելինք մեքենավարներով (դուք հիանալի գիտեք, վոր դա առայժմ Փանտադրալյե), ապա միջակ գյուղացին կասեր՝ «յես կոմունիստ-յի կողմն եմ («այսինքն՝ կոմունիզմի կողմը»)»...

(Լենին, հատ. 24, էջ 170):

Իսկ այսօր, մեր Խորհրդային հայրենիքի անձայրածիր, ծաղկող կոլտնտեսային և խորհտնտեսային դաշտերում աշխատում են կես միլիոն առաջնակարգ տրակտորներ, հարյուր հազարավոր կոմբայններ: (Ծափահարություններ):

Ահա թե ինչպես մեր առաջնորդ ընկեր Ստալինը կենսագործում է Վլադիմիր Իլյիչի մեծ պատգամները: (Բուռն, յերկարատև ծափահարություններ):

Ահա թե ինչպիսի առատ պտուղներ է տալիս այսօր մեր յերկրի ստալինյան ինդուստրացումը:

Սոցիալիզմի հաղթանակներն ընդմիջում մեր յերկրի քաղաքացիներին ազատել են ճգնաժամների, դործադրկության, աղքատության ու անկուլտուրականության սարսափներից:

Անչափ բարձրացել է մեր յերկրի աշխատավորների նյութական - կուլտուրական մակարդակը:

Մեր յերկրում գիտության և կուլտուրայի մեծագույն ծաղկման փայլուն հաստատումն է հանդիսանում Հյուսիսային բևեռի՝ պրոդրեսիվ մարդկության լավագույն, ահանալի մտքերի այդ դարավոր յերազանքի՝ նիսհումը հասկապես խորհրդային ժողովրդի կողմից: (Ծափահարություններ):

Սոցիալիզմի հաղթանակները մեր յերկրում, կուսակցության բնիկյան-ստալինյան ազդային քաղաքականության հաղթանակը հասցրել են Խորհրդային Սոցիալիստական Հանրապետությունների Միության մեջ մտնող բո-

լոր հանրապետությունների բուն տնտեսական-կուլտուրական ծաղկման:

Մեր ամբողջ յերջանիկ հայրենիքի հետ միասին աճում ու ամրանում է խորհուրդների յերկրի անբաժանելի մասը — սոցիալիստական Ադրբեջանը: Դրա համար փայլուն իլյուստրացիա կարող են ծառայել մի քանի թվեր, վորոնք բնորոշում են մեր հանրապետության իսկական ծաղկումը:

Միայն վերջին չորս տարում հիմնական շինարարության մեջ ամբողջ առաջին հնգամյակի 1·105 միլիոն ռուբլու հանդեպ ներդրվել է 2·345 միլիոն ռուբլի, այսինքն յերկրորդ հնգամյակի 4 տարում ներդրվել են ավելի քան յերկու և կես անգամ ավելի միլիոններ, քան թե առաջին հնգամյակի բոլոր տարիներին:

1937 թվականի պլաններով նախատեսված է 837·900 հազար ռուբլու կապիտալ ներդրում: Այդպիսով ստալինյան յերկու հնգամյակներում Ադրբեջանի ժողովրդական տնտեսության մեջ մտցվում է 4·287·900 հազար ռուբլի:

Հանրապետության բյուջեն, վոր հիմնականում արտացոլում է սոցիալ - կուլտուրական միջոցառումների ծախսերը, 1932 թվականի 177·900 հազար ռուբլուց աճել է մինչև 779·100 հազար ռուբլի՝ 1937 թվականին:

Ադրբեջանի խոշոր արդյունաբերության ընդհանուր արտադրանքի ծավալը 1936 թվականին կազմել է 2·014 միլիոն ռուբլի, 1933 թվականի դիմաց տալով 60 տոկոս ավելացում: Առանց նավթի, Ադրբեջանի խոշոր արդյունաբերության ընդհանուր արտադրանքի ծավալը 1936 թվականին կազմել է 900 միլիոն ռուբլի, այսինքն 11 անգամ ավելի, քան թե մինչև Ադրբեջանում խորհրդային իշխանություն հաստատվելը:

Բանվորների ու ծառայողների թիվը միայն Ադրբեջանի խոշոր սոցիալիստական արդյունաբերության մեջ 1936 թվականին հասել է 124·300 հոգու, ստալինյան հրեզամյակների տարիներին տալով 80,4 տոկոս աճ:

Ահադին քաղաքական կարեւորության փաստը պետք է համարել կանանց՝ առանձնապես ադրբեջանահիւների ներդրումն արտադրության մեջ: Կանանց տեսակարար

կշիռն Ադրբեջանի խոշոր արդյունաբերության բանվորներին մեջ 1929 թվականին 6,2 տոկոսի հանդեպ 1936 թվականին հասել է համարյա 30 տոկոսի: Կանանց տեսակարար կշիռն ինժեներա-տեխնիկական աշխատողների կազմի մեջ միայնակներից հասել է մինչև 12 տոկոսի:

Ադրբեջանի բանվորների և ծառայողների ամսական միջին աշխատավարձը 1936 թվականին կազմել է 254 ռուբլի, այսինքն ավելի քան յերկու անգամ գերազանցում է 1932 թվականի աշխատավարձի մակարդակից: Դա բացի սանատորիաների, հանգստյան տների, հիվանդության նպաստների, կանանց հղիության նպաստների, բազմերեկանների ու այլ և այլ նպաստների վրա պետության կատարած ծախսերի ահագին աճից:

Յեւ այսօր, ստալինյան հոգատարության, կուսակցության և կառավարության ողնության հետեանքով ցարական իմպերիալիզմի յերբեմնի հետամնաց դադութը — Ադրբեջանը հանդիսանում է առաջավոր, տեխնիկապես զինված սոցիալիստական շքանշանակիր հանրապետություն: (Ծախհարություններ):

Ունենոր, կուլտուրական ու յերջանիկ կյանքի հիման վրա անչեղորեն աճում է մեր հանրապետության ազգաբնակչությունը, վորը վերջին 10 տարում աճել է համարյա 38 տոկոսով: Այսօր խորհրդային Ադրբեջանն ունի ավելի քան յերեք միլիոն ազգաբնակչություն:

Մեր յերկրում ավելի քան յերեք ամուր է ժողովուրդների ստալինյան բարեկամությունը: Ազգային խաղաղության և ժողովուրդների բարեկամության փայլուն օրինակ է հանդիսանում խորհրդային Ադրբեջանը, ինչպես և ամբողջ խորհրդային Անդրկովկասը:

Խորհրդային Ադրբեջանի, ինչպես և խորհրդային Վրաստանի և խորհրդային Հայաստանի հաջողությունների մեջ բացառապես մեծ է 1922 թվականին Լենինի-Ստալինի նախաձեռնությամբ ստեղծված Անդրկովկասյան Ֆեդերացիայի նշանակութունը, վորի կազմակերպման և ամրացման մեջ աչքի ընկնող պատմական դեր են խաղացել Լենինի և Ստալինի համատարիմ զինակիցներ-անմոռանալի Սերգեյ Միրոնովիչ Կիրովը և Սերգո Որջոնիկիձեն:

Անդրկովկասի բոլշևիկները, ղեկավարվելով իրենց մարտական շտաբի—ՀամԿ(բ)Կ Անդրյերկումի կողմից, իրավացիորեն կարող են պարծենալ իրենց հաղթանակներով սոցիալիզմի շինարարության բոլոր բնագավառներում: Անդրկովկասյան Ֆեդերացիայի դրոշի տակ:

Անդրկովկասը, վորը ժողովուրդի ամենավտխերիմ թըռնամիների—մուսալաթականների, դաշնակների ու մենչևիկների կողմից նրանց արյունոտ տիրապետության շըրջանում դարձվել էր ազգային սպանդի ասպարեզ, այսօր կոմունիստական կուսակցության դրոշի տակ, լենինյան — ստալինյան ինտերնացիոնալիզմի դրոշի տակ մեր մեծ հայրենիքի սքանչելի մարդարիտն է հանդիսանում:

Անդրկովկասյան Ֆեդերացիան, վորն իր պատմական դերն է կատարել անդրկովկասյան հանրապետությունների ամբացման, Անդրկովկասի ժողովուրդների բարեկամության ամբացման մեջ, համաձայն Ստալինյան Սահմանադրության յենթարկվել է լիկվիդացիայի և խորհրդային Ադրբեջանը նույնպես, ինչպես խորհրդային Վրաստանը և խորհրդային Հայաստանը, անմիջականորեն մտնում են խՍՀ Միության մեջ:

Անդրկովկասյան բոլշևիկյան կազմակերպությունները, վորոնց ստեղծել ու դաստիրակել է մեծ Ստալինը, իրավացիորեն պարծենում են նոր, աճած, մեր կուսակցության անսահման նվիրված ղեկավարների բոլշևիկյան կադրերով, վորոնց լավագույն ներկայացուցիչը հանդիսանում է համատարիմ ստալինյան ընկ. Լավրենտի Բերան: (Ծախհարություններ):

Ընկ. Բերիային ահադին ծառայություն է պատկանում Անդրկովկասի վերջին տարիների տնտեսական և կուլտուրական ծաղկման գործում, Վրաստանի, Հայաստանի և Ադրբեջանի ժողովուրդների յեղբայրական բարեկամության ամբացման, Անդրկովկասի բոլշևիկյան շարքերը ՀամԿ(բ)Կ լենինյան-ստալինյան Կենտկոմի և մեր սիրելի, հարազատ հայր և ուսուցիչ ընկեր Ստալինի շուրջը հետագա համախմբման գործում: (Ծախհարություններ):

Աղբրեջանի, Վրաստանի ու Հայաստանի բուլղիկներն
ախուհետեւ եւս կամրացնեն Անդրկովկասի՝ Մերձավոր Ա-
րեւելքի սահմանի վրա մեր մեծ հայրենիքի այդ առա-
ջավոր պոստի յեղբայրական ժողովուրդների ստալինյան
բարեկամությունը:

II
ԲՈՒԶԵՎԻԿՅԱՆ ՔՆՆԱԴԱՏՈՒԹՅԱՄԲ
ՅԵՎ ԻՆՔՆԱՔՆՆԱԴԱՏՈՒԹՅԱՄԲ
ԲԱՅԱՀԱՅՏԵՆՔ ՄԵՐ ՍԽԱՆՆԵՐՆ ՈՒ
ԹԵՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

Ընկերներ, Աղբրեջանի բուլղիկների վերջին տարիների
հաջողություններն անվիճելի յեն: Մեր համագումարի
խնդիրն է, վորը հրավիրվել է կուսակցության կենտկոմի
Պլենումի վորոշումների և ընկեր Ստալինի ցուցումների
հիման վրա, ծավալուն քննադատությամբ բացահայտել
կուսակցական որենքների այն կողմի խախտումների ար-
մատները, վոր տեղի յեն ունեցել Աղբրեջանի կենտկոմի
աշխատանքում, այն սխալների ու վրիպումների, վոր
թույլ է տվել Աղբրեջանի կոմունիստական կուսակցու-
թյան կենտրոնական կոմիտեն, այն խոշոր թերություննե-
րի, վոր տեղի յեն ունեցել մեր կուսակցական, տնտեսա-
կան և խորհրդային կազմակերպությունների աշխատան-
քում:

Մեր համագումարի խնդիրն է անխնա քննադատու-
թյամբ, առանց նկատի ունենալու անձնավորություննե-
րը, բացահայտել ինքնահանդստացման, բերանբացության,
անհոգության բոլոր փաստերը, վորոնք հասցրել են այն-
տեղ, վոր յերկար ժամանակ կուսակցության ու ժողովրդի
թշնամիները՝ ճապոնա-դերմանական — տրոցկիստական
գործակալները, մուսավաթականները, գաղնականները, հա-
կահեղափոխական նացիոնալիստներն անպատիժ կատարել
են իրենց ականափոր, լրտեսական, դավերսիոն ու վնասա-
բարական աշխատանքը մեր ձեռնարկություններում, յեղ-

1010
42976

3739-91

կաթուղային ու ջրային տրանսպորտում, մեր կոյտնատնտեսություններում, մեր կուլտուրական և գիտական կազմակերպություններում:

Միայն ծավալուն քննադատություններով ու ինքնաքննադատությամբ մեր համագումարը կարող է գործնական միջոցառումներ նշել ամենաարագ կերպով մեր սխալներն ու թերությունները լիկվիդացիայի յենթարկելու համար, դիվերսիաների ու վնասարարություն հետևանքները յերկան հանելու և արմատախիլ անելու, կուսակցության ու ժողովրդի բոլոր թշնամիների հետ անողորհ հաշվհարդար կատարելու համար:

Միայն այդպիսով համագումարը կողնի պատշաճ բարձրության հասցնելու Ադրբեջանի բոլշևիկների ամբողջ կուսակցական-քաղաքական աշխատանքը:

Միայն այդպիսով համագումարը կողնի Ադրբեջանի կուսակցական և վոչ կուսակցական բոլշևիկներին կուսակցության ու կառավարության առաջադրանքները կատարելու գործում:

ԱՐԴՅՈՒՆԱԲԵՐՈՒԹՅԱՆ ԲՆԱԳԱՎԱՌԻ ԽՆԴԻՐՆԵՐԸ

Ադրբեջանի բոլշևիկներն իրավունք չունեն վոչ մի բուպե մոռանալու այն մասին, վոր նրանք գտնվում են մեր սոցիալիստական շինարարության ամենապատասխանատու տեղամասում, այն տեղամասում, վորը կոչված է ամբողջ ժողովրդական տնտեսությունը, մեր յերկրի ամբողջ պաշտպանությունն ապահովելու հեղուկ վառելիքով:

Ինչպե՞ս ենք մենք կատարում մեր այդ սրբադնադույն խնդիրը:

Առաջին հնգամյակում հանվել է 55.027.005 տոնն: Յերկրորդ հնգամյակի չորս տարում հանված է 74,5 միլիոն տոնն: 1934 թվականին փորվել է ընդամենը 790.880 մետր: 1936 թվականին—1.404.907 մետր: 1934 թվականին հորերի միջին խորությունը յեղել է 805 մետր: 1937 թ. առաջին յերկու ամսում—1.253 մետր: Առաջին հնգամյակի տարիներին փորման ստանոկ-ամսի արագությունը կադմել է 87 մետր: 1936 ստախանովական թվականին—582 մետր:

Սակայն յեթե մենք աշխատեյինք ավելի լավ, յեթե մենք թույլ չտայինք բաղմաթիվ սխալներ ու բացեր, յեթե մենք ժամանակին հայտնարեյինք, մերկացնեյինք ու հաշվհարդար կատարեյինք թշնամիներ: Հետ, մենք այսօր կունենայինք հանույթի և փորման ավելի մեծ աճ, ավելի մեծ հաջողություններ:

Առանձնապես խայտառակ կերպով ենք մենք աշխատում այս տարի: 1937 թվականի 5 ամսում մենք յերկրին պակաս ենք տվել մինչև մեկ միլիոն տոնն նավթ: Այդ այն ժամանակ, յերբ ունենք 2,5 հազար կանգ առած նավթահոր, վորոնց վրա կատարվող բոլշևիկյան աշխատանքը, վորոնց ժամանակին շահագործման դնելը կտային որակյան վոչ մեկ հազար տոնն նավթ:

Բազվի կադմակերպության հենց նոր վերջացած կուսակցական կոնֆերանսը վորոշում է հանել, վորպեսդի մինչև տարվա վերջը գործող հորերի քանակը հասցվի վոչ պակաս, քան 7.256:

Մեր համագումարը պետք է իր ամբողջ հեղինակությունը հաստատի Բազվի կոնֆերանսի այդ վորոշումը և պահանջի Բազվի, ամբողջ Ադրբեջանի բոլոր կուսակցական ու վոչ կուսակցական բոլշևիկներից՝ լծվելու 7.256 գործող հորի համար մղվող պայքարին:

Նավթային արդյունաբերության աշխատանքի գլխավոր արդեյակը հանգիստնում է հորավորման հետ մնալը: Բազվի կուսակցական կոնֆերանսն իր վորոշման մեջ մատնանչել է այդ:

Մեր համագումարը պետք է պահանջի բոլոր հորափորներից՝ անհապաղ ուղղել հորափորման ֆրոնտը և անպայման կատարել ու գերակատարել հորափորման բոլոր առաջադրանքները, ըստ բոլոր նպատակների՝ հատուկ ուշադրություն դարձնելով հետախուզական հորափորմանը:

Նավթի վերաբերմամբ խայտառակ կերպով հետ մնալը խոսում է այն մասին, վոր մեր նավթային ձեռնարկությունները դեկավարները բոլոր անհրաժեշտ յեղրակացությունները չեն հանել Կենտկոմի Պլենումի վորոշումներից, ընկեր Ստալինի ցուցումներից և Դոնբասի մասին Համ. Կ(բ) Կենտկոմի ու ԽՍՀՄ-ի Ժողկոմխորհի վորոշումից:

Փոխանակ լճոական պայքար մղելու վնասարարության հետևանքները վերացնելու համար, ել ավելի ծավալելու քննադատությունն ու ինքնաքննադատությունը, ամբողջություն սոցիալիստական աշխատանքային ու արտադրական կարգապահությունը, աչքաթող են տրել տնտեսության ղեկավարումը, թուլացրել են պայքարը պրոպագանդիստների և արտադրությունը կազմալուծողներին—մեր կուսակցության ու մեր յերկրի թշնամիների դեմ:

Մեր համագումարը պետք է պահանջի նավթային արդյունաբերության ամբողջ հրամանատարական կազմից, առաջին հերթին ընկ. ընկ. Սլուցկուց, Նիկիտինից, Վարունցից, Ջեյնալովից, Կամլաձեյից, Կրիլովից, Յուզովիչից, Իսկենդերովից, բոլոր նավթագործներից՝ բոլշևիկյան պայքար մղել Կենտկոմի Պլենումի և ընկեր Ստալինիցուցումների իրադարձման համար:

Մեր համագումարը պետք է պահանջի նավթային արդյունաբերության բոլոր տնտեսավարներից և ինժեներատնտեսիկական աշխատողներից, կուսակցության շրջկոմներից՝ ինչպես հարկն և զլխավորել ստախանովյան շարժումը նավթային արդյունաբերության մեջ և ողնել յուրաքանչյուր ստախանովիականի, յուրաքանչյուր հարվածայինի, յուրաքանչյուր բանվորի կատարելու և գերակատարելու իր նորմաները, իր առաջադրությունները:

Անհոգությունը, դգաստության բթացումը նավթային արդյունաբերության մեջ հասցրել են այն բանին, Վորյերկար ժամանակի ընթացքում ժողովրդի թշնամիները—ճապոնա-գերմանական Ֆաշիզմի գործակալներ Բորցը, Գինդուրդը, Նիկոլինը, Աչրաֆ Ալիևը, Մաթեյոսյանը, Վերչինինը, Մուսաևը, Մուսա Դադաշևը և ուրիշներն ահանափոր, վնասարարական աշխատանք են տարել մեր նավթային արդյունաբերության կարևորագույն տեղամասերում:

Առանձնապես վնասվել են այնպիսի տեղամասերը, ինչպես՝ հետախուզությունը, հորավորումը, կոմպրեսորային տնտեսությունը, նոր նավթաթոր գործարաններ շինարարությունը, տնտեսական նոր կատարելագործությունների արժատացումը, եներգետիկ տնտեսությունը:

Ճեքենաչինությունը, արդյունաբերական և կուլտուր-կենցաղային շինարարությունը:

Վնասը կպել է նաև մեր յերկաթուղային ու ջրային արանսպորտին:

Ժողովրդի թշնամիներ Կուլիկի, Լարցինի, Ալեսկերովի, Շուկչինի և ուրիշների զաղրելի գործողությունները կատարվել են յերկաթուղային տրանսպորտի կուսակցական կազմակերպությունների աչքի առաջ, Վորոնք այնքան կույր, խուլ և անհոգ են յեղել, Վոր չեն արձագանքել նրանց ահանափոր աշխատանքի մասին տրված ազդանշաններին, չեն տեսել այդ չարագործությունները:

Կասպարում յերկար ժամանակ անպատիժ կերպով գործել է Փաշխատական վնասարարների շայկան, Վոր ոողողող եր տնտեսական և քաղաքական աղարատը (Սավինիս, Կուզովենկո, Շեվցով, Կոլեսնիկով, Կարուչև և ուրիշները):

Կասպարի նախկին պետ Մենյայկովը, Վոր ներկայումս հեռացված է աշխատանքից և դատի տրված, ըստ էության հանդիսացել է Կասպարում վնասարարական բանդայի քողարկողը, աջակիցը: Հենց Մենյայկովն է, Վոր իր հետեյից Ստորին—Վուդյան նավազնացությունից Կասպար և բերել թշնամիներ Սավինիսին, Կարուչևիին, Կոլեսնիկովին և ուրիշներին ու նրանց Կասպարում դրել նավազնացության կարևորագույն տեղամասերում:

Վոչ մի կերպ չի կարող պատասխանատվությունից խուսափել Կասպարի քաղաքաժնի նախկին պետ Հասան Ռահմանովը, Վորը փոխանակ Կասպարում կուսակցական-քաղաքական աշխատանքն ապահովելու, փոխանակ Կասպարի բոլշևիկների գղաստությունը մորիլիղացիայի յենթարկելու թշնամիների դեմ պայքարելու համար՝ իրեն չըջաղատել է ջճնողների խմբակով, անմաքուր, կասկածելի մարդկանցով՝ Ջավադովով, Ալիզովով, Գերմանով, Խրուցչիով և ուրիշներով:

Այդ բոլորի հետևանքով նա աչքաթող է արել կուսակցության և ժողովրդի այնպիսի կատաղի թշնամիների հակահեղափոխական աշխատանքը, ինչպիսիք են Կուզովենկոն, Սավինիսը և մյուսները:

Ռաճմանովը պետք է գիտակցի բոլշևիկի համար այն անթույլատրելի սխալների ամբողջ խորութիւնը, վոր ինքը թույլ է տվել, այն պատասխանատուութիւնը, վոր ինքը կրում է այդ բոլորի համար:

Ընկ. Ռաճմանովը պետք է իր համար բոլոր անհրաժեշտ յեղբակացութիւնները հանի, դասեր առնի իր սխալներից և իր հետագա աշխատանքում ամենակարճ ժամանակում պետք է ցույց տա և ասպցուցի ամբողջ կուսակցութեանը, վար նա վճռականորեն ուղղել է և վերջ է տվել Կասպարով թույլ տված իր բոլոր սխալներին:

Ձկնարդյունաբերութեան մեջ մի շարք տարիների ընթացքում գործել են ժողովրդի թշնամիները, վնասարարների, դիվերսանտների խմբակը՝ պայտակովյան թափթըփուկ Կալեդայի վրիստիւթութեամբ: Նրանք իրենց վնասարարական աշխատանքն ուղղել են ստոցարանային սարքավորման շինարարութեան տալարմանը, ձկնորսարանների տնտեսութեան քայքայմանը, շինարարական որդեկոների մեռցնելուն:

Դրա հետևանքով, բացի վերջին տարիների 30 միլիոն ոտրի վնասից, Ադրբեջանի ձկնային արդյունաբերութիւնը, սկսած 1931 թվականից, սխալմամտիկարար դրութեամբ և արտադրական ճեղքվածքի մեջ:

Ադրբեջանի ձկնարդյունաբերութեան ղեկավարները, առաջին հերթին ընկ. Ամիրասլանովը, պետք է բոլոր անհրաժեշտ դասերն առնեն դրանից, բոլոր անհրաժեշտ յեղբակացութիւնները հանեն Կենտկոմի Պլենումի վորոշումներից ու ընկեր Ստալինի ցուցումներից և հենց ամենամոտ ժամանակներս բոլշևիկյան կարգ մտցնեն Ադրբեջանի ձկնարդյունաբերութեան մեջ:

Բազմի մասկոմբինատը մեր Միութեան՝ առաջավոր տեխնիկայով հագեցված խոշորագույն սննդի ձեռնարկութիւններից մեկն է: Հրապուրված իրենց հաջողութիւններով, կոմբինատի ղեկավարներն անհոգութիւն, մեծամտութիւն, սնապարծութիւն են ցուցարբել, դրանով իսկ դասակարգային թշնամուն հնարավորութիւն տալով տանելու քիվերսիոն, վնասարարական աշխատանք:

1936 թվականի ղեկտեմբերին կոմբինատում աշխատանքի պաշտպանութեան և անվտանգութեան տեխնիկայի կանոնների վնասարարական խախտման հետևանքով բանվորների հետ մի քանի դժբախտ դեպքեր են պատահել:

Դեկտեմբերի 25-ին մորթու և մազի ցեխի վաւ չորանոցում հրդեհ է տեղի ունեցել: Կարելի չէ դարձյալ թրջնամու դադրելի աշխատանքի վոչ քիչ փաստեր բերել: Այդ քայքայիչ աշխատանքը հաճախ վոչնչի յե հավասարեցրել ստախանովականների հերոսական աշխատանքը, իսկ մասկոմբինատի անհոգ, ղդոնութիւնը կորցրած ղեկավարներն ինքնահանգստացել են, հանդէլ դափնիներ ղրա:

Ադրբեյջանի և մասկոմբինատի աշխատանքի մասին լավական են այս յերկու փաստերը, վորպետղի պատկերացում ունենանք Սննդի արդյունաբերութեան ժողկոմատի մյուս ձեռնարկութիւնների ղեկավարման դրութեան մասին:

Սննդի արդյունաբերութեան ժողկոմատի աշխատանքում, առաջին հերթին, անձնապես ընկ. Վասիլիկինի աշխատանքում, առայժմ չկա կադմակերպվածութիւն, չկա մտածվածութիւն, չկա սղանաչափութիւն: Ձկա քննադատութիւն և ինքնաքննադատութիւն ինչպես ժողկոմատի ասարատում, այնպես եւ տրեստների և ձեռնարկութիւնների վարչութիւններում: Սննդի արդյունաբերութեան ժողկոմատի ասարատի հաշվետու-ընտրական ժողովում կուսկոմի քարտուղար ընկ. Յեզորովը վոչ մի խոսք չասաց ժողկոմ ընկ. Վասիլիկինի և նրա ասարատի աշխատանքի թերութիւնների մասին: Յեզորովը, միաժամանակ հանդիսանալով պատի թերթի խմբագիրը, քրնադատական թղթակցութիւնները բաց չի թողել և ժողովներում բացել է այդ թղթակցութիւնների հեղինակների ծածկանունները:

Ադրբեջանի Կ(բ)Կ Կենտկոմի նոր կաղմը պետք է լուրջ կերպով դրադի Սննդի արդյունաբերութեան ժողկոմատով և նրա ձեռնարկութիւններով:

Տեղական արդյունաբերութեան ժողկոմատի սխտեմում բուն դրած ինքնաքննադատութեան ճնշումը, ընտա-

նեկանությունը, ստորաքարշությունը հասցրել են ինչպես ժողովմատի պարատի, այնպես էլ առանձին ձեռնարկությունների մեծ աղտոտվածությունը, և այստեղից էլ պատահական չէ, վար Տեղարդժողովմատի սխտեմում վերջին տարիներս տեղի յեն ունեցել նախահաշվային, բյուջետային, պլանային դիսցիպլինների մասսայական խախտումներ, գերաձախներ, գեղծարարություններ, հափշտակումներ և այլն:

Անտանելի յեն աշխատում թեթև արդյունաբերության ժողովմատի ձեռնարկությունները: Այնպիսի խոշոր ձեռնարկություններ, ինչպիսին է Վոլոդարսկու անվան Փաբրիկը, յեռամսյակային պլանը կատարել է 89,6 տոկոսով, կաշվի դործարանները պլանը կատարել են միայն 83,8 տոկոսով, Լենինի անվան տեքստիլ կոմբինատը՝ 83,8 տոկոսով և այլն: Թողարկվող արտադրանքի վորակը վոչ մի քննադատության չի դիմանում: Վոլոդարսկու անվան կարի Փաբրիկը 1936 թվականի ընթացքում արտադրական խտանքի վրա կորցրել է 93 հազար ռուբլի և տեքստիլային խտանքի վրա՝ 233 հազար ռուբլի: Այս տարի դրությունն էլ ավելի վատ է:

Ընկ. Իբրահիմովը, վորը գլխավորում է թեթև արդյունաբերության ժողովմատը, վոչ մի յեղրակացություն չի արել կուսակցության Կենտկոմի Պլենումի վորոշումներից, դասեր չի հանել իր անցյալ աշխատանքում թույլ տված կոպիտ սխալներից, չի վերակառուցել իր աշխատանքը, չի գլխավորել թեթև արդյունաբերության ժողովմատի ձեռնարկությունները դասակարգային-խորթ տարրերից, անընդունակ աշխատողներից մաքրելու համար մղվող պայքարը, ժողովմատը չի դարձրել իսկական արտադրական - տեխնիկական շտաբ, մինչև հիմա չի իջել բանվորների մասսայի մեջ, չի գլխավորել թեթև արդյունաբերության ժողովմատի ձեռնարկություններում գոյություն ունեցող հարյուրավոր և հազարավոր ստախանովականների շարժումը, մինչև այսօր էլ բոլշևիկյան կարգ ու կանոն չի մտցրել թեթևարդժողովմատի սխտեմում:

ԳՅՈՒՂԱԿԱՆ ՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ԲՆԱԳԱՎԱՌԻ ԽՆԴԻՐՆԵՐԸ

Անցնում եմ մեր գյուղական տնտեսության դրություն հարցին:

Կոլտնտեսությունների թիվը 1933 թվականի հունվարի 1-ի 3.440-ից հասել է մինչև 3.654-ի 1937 թվականի հունվարի 1-ին, իսկ նրանց մեջ տնտեսությունների թիվը 171.948 տնտեսությունից հասել է 304.982 տնտեսության: Կոլեկտիվացման տոկոսը 45,5-ից բարձրացել է մինչև 84,5-ի: Մի կոլտնտեսության տնտեսությունների միջին թիվը 1933 թվականի հունվարի 1-ի 50 տնտեսությունից աճել է մինչև 83 տնտեսության 1937 թվի հունվարի 1-ին: Հետևապես, այդ ժամանակաշրջանում կոլեկտիվացման աճը ընթացել է առավելապես գոյություն ունեցող կոլտնտեսությունների խոշորացման հաշվին:

Հանրայնացրած ցանքսային տարածությունների տոկոսը 1933 թվականի 55,4 տոկոսից աճել է մինչև 86,9 տոկոսի՝ 1936 թվականին, իսկ բամբակի նկատմամբ՝ մինչև 90,4 տոկոսի: Յեթե 1933 թվականին մի կոլտնտեսությանը միջին հաշվով ընկնում էր 141,5 հեկտար ցանք, ապա 1936 թվականին արդեն ընկել է 247,2 հեկտար:

Յերկրորդ հնգամյակի չորս տարվա ընթացքում Ադրբեջանի գյուղական տնտեսության մեջ (առանց ջրային տնտեսության) ներդրվել է 227.515 հազար ռուբլի, վորի հետևանքով կոլտնտեսությունների և խորհրդային տնտեսությունների եներդրվածությունը մեծացել է մի քանի անգամ:

Մինչև 1937 թվականի դրուն Ադրբեջանում մենք ունենք՝ 57 ՄՏ կայան 1932 թվականի 29-ի փոխարեն՝ 60.960 ձիու ուժի չափով տրակտորային պարկ 1932 թվականի 14.837 ձիու ուժի պարկի դիմաց: ՄՏ կայաններում և կոլտնտեսություններում կա 745 ավտոմեքենա 1932 թվականի 23-ի դիմաց: ՄՏ կայաններում կա 243 կոմբայն, վորոնցից 1932 թվականին բոլորովին չի յեղել:

Յերկրորդ հնգամյակի տարիներին Ադրբեջանում հիմնականում ավարտված է բամբակի արտադրության ամենագլխավոր պրոցեսների մեքենայացումը՝ տրակտորներ-

րով կատարվող հիմնական հերկը 1933 թվականի 53,3 տոկոսից հասել է 88,9 տոկոսի՝ 1936 թվականին. առաջին դարնանալարը 1936 թվականին հասցրվել է 92,4 տոկոսի. բամբակի ցանքը 1933 թվականի 20,3 տոկոսից մինչև 72,5 տոկոսի՝ 1936 թվականին: Աճել է մի տրակտորի միջին մշակումը—1936 թվականին 486 հեկտար, 1934 թվականի 286 հեկտարի դիմաց: Այդ ժամանակամիջոցում աճել են նոր մարդիկ, վորոնք տիրապետել են իրենց արտադրության տեխնիկային, վորոնք ցույց են տալիս մեխանիզմների իսկական բուլքեիկյան ոգտադրծում:

Շքանշանակիր — տրակտորիստ Մամեդովը (Գյուլըղամիրի ՄՏ կայան) «ՄՏ2» տրակտորով 1935 թվականին մշակել է 1.283 հեկտար, 1936 թվականին՝ 1.498 հեկտար:

Շքանշանակիր — կոմբայնավար Սուբալիև Պառուշանը (Աստրախան-Բաղարի ՄՏ կայան) «Կոմունար» կոմբայնով 1935 թվականին հնձել է 429 հեկտար, իսկ 1936 թվականին՝ 878 հեկտար:

Կասում — Իզմայիլովի ՄՏ կայանի տրակտորիստներ Նաջիբով Յուսուբը, Ուսուբով Աբբասը և Ռահիմով Աբուլֆաթը 1936 թվականին «ՄՏ2» տրակտորով մշակել են՝ առաջինը—1.798 հեկտար, յերկրորդը—1.631 հեկտար և յերրորդը—1.562 հեկտար:

Կարելի յեր դեռ թվարկել տասնյակ և հարյուրավոր նոր, աճած մարդիկ — ստախանովյան շարժման ենտուղիաստներ՝ ապացուցելու այն, վոր մենք ունեցել ենք և ունենք շատ ավելի մեծ հնարավորություններ, վորպետղի հանրապետությունում ընդհանուր ցուցանիշներն, զգալիորեն ավելի բարձր լինելին, քան մենք ունենք:

Դա ասում է, վոր Հոգժողկոմատի և մեր գյուղատնտեսական որդանների աշխատանքում ունենք կազմակերպչա-գործնական և քաղաքական-դաստիարակչական կարգի խոշոր թերություններ ու բացեր: Հոգժողկոմատի սխտեմում և մեր հողային որդաններում մենք ունենք աղտոտվածություն խորթ, հակախորհրդային տարրերով, վորոնք հոգժողկոմ ընկ. Վեդիրովի ղեկավարության անհողության ու բերանրացության պայմաններում, տեղական հողային որդանների ղեկավարների անհողության ու բերան-

րացության պայմաններում տարել ու տանում են քայքայիչ, կազմալուծիչ աշխատանք մեր գյուղատնտեսության մեջ: Միայն դրանով և Հոգժողկոմատի, տեղական հողային որդանների ղեկավարների և ՄՏ կայանների դիրեկտորներին անպետք աշխատանքով պետք է բացատրել տրակտորի մշակման այն ամթալի ցածր ցուցանիշները, վոր տեղի ունեն մի շարք շրջաններում ու ՄՏ կայաններում՝ Նորաչենի ՄՏ կայան—351 հեկտար մի տրակտորին, Սահաթլինը—309 հեկտար, Լենքորանինը—271 հեկտար և այլն:

Ընկերներ, կոլտնտեսությունների կազմակերպչա-տնտեսական ամրապնդումը, գյուղական տնտեսության մեքենայացման աճը, ադրտեխնիկայի արմատացումը, լայն ծավալված ստախանովյան շարժումը մեր կոլտնտեսություններում ապահովել են բերքատվության խիստ բարձրացումը վերջին տարիների ընթացքում:

Բամբակի տարածությունների կայուն դրության պայմաններում, 1936 թվականին ընդհանուր արտադրանքը, 1933 թվականի համեմատությամբ, աճել է 50,7 տոկոսով: Բամբակի միջին բերքատվությունը, համեմատած 1932 թվականի հետ, զրեթե կրկնապատկվել է, իսկ 1933 թվականի համեմատությամբ տվել է 49,3 տոկոսով աճ (1936 թվականին՝ 10,3 ցենտներ՝ 1933 թվականի 6,9 ցենտների դիմաց):

Յեղիպտական բամբակի տարածությունը 1936 թվականին հասել է 50.900 հեկտարի՝ 1934 թվականի 25.900 հեկտարի դիմաց, իսկ արտադրանքը 1933 թվականի համեմատությամբ աճել է 2 և կես անգամ—1936 թվականին 35.100 տոնն՝ 1933 թվականի 14.900 տոննի դիմաց:

Աճել է նաև հացահատիկային կուլտուրաների բերքատվությունը, վորոնց ընդհանուր արտադրանքը 1936 թվականին կազմել է 874.579 տոնն՝ 1933 թվականի 681.294 տոննի դիմաց:

Այդ ժամանակամիջոցում աճել են բամբակի բուլքեիկյան բարձր բերքի վոչ սակավաթիվ առաջավոր մարտիկներ:

Իզմայլովա Ալիջան—Կարյադինի շրջանի Կիրովի անվան կոլտնտեսություն—Հեկտարից հավաքել է 78 ցենտներ:

Լեյլա Գյուլյուշը—Աղդաշի շրջանի Փրինովսկու անվան կոլտնտեսություն—Հեկտարից հավաքել է 70,3 ցենտներ:

Տասնյակ բրիգադիւրներ իրենց բրիգադներում, ամբողջությամբ վերցրած, տվել են յուրաքանչյուր Հեկտարից 43-48-49 ցենտներ բարձրորակ բամբակ:

Տարեց-տարի աճում է բարձրաբերք կոլտնտեսությունների տեսակարար կշիռը և թիվը: 1936 թվականին 129 կոլտնտեսություններ տվել են 18-ից մինչև 30 և ավելի ցենտներ բերքատվություն: Աճել են բամբակ քաղողների հիանալի կադրեր, վորոնք որական հավաքում են մինչև 500-600 կիլոգրամ:

Բամբակի վարպետների ծավալված մրցությունը ստատիստիկականների մեջ առաջացրել է հիանալի չարժու՝ 1937 թվականին Հեկտարից տալու 90-100-120 ցենտներ բերք: Աղբբեջանի անվանի կոլտնտեսուհի՝ չքանչանակիր Բաստի Բադիրովայի նախաձեռնությունն արձագանքել են տասնյակ կոլտնտեսություններ, բրիգադներ ու ողակներ և, անկասկած, այդ կղառնա Աղբբեջանում բամբակի բերքատվության հետագա վերելքի սկիզբը: Ամբողջ խնդիրն է՝ հատակորեն կաղմակերպել և բուլչեիկորեն ղեկավարել այդ սքանչելի չարժումը:

Կոլտնտեսությունների կաղմակերպչական — տնտեսական ամրապնդման գործում, կոլտնտեսային նոր կադրեր աճեցնելու գործում, կոլտնտեսությունների յեկամտայնությունը և կոլտնտեսականների ունեվոր կյանքը բարձրացնելու գործում բացառիկ դեր է խաղացել դյուղատնտեսական արտելի ստալինյան կանոնադրությունը: Գյուղատնտեսական արտելի ստալինյան կանոնադրության կենսագործումը, կանոնադրություն, վորը բուլչեիկյան կարգ ու կանոն է մտցրել մեր կոլտնտեսությունների մեջ, խիստ բարձրացրել է աշխատանքի արտադրողականությունը կոլտնտեսություններում և ավելացրել նրանց յեկամտայնությունը:

Յեթե մեզ մոտ, հանրապետությունում 1935 թվականին կային ընդամենն ութ միլիոնատեր կոլտնտեսություններ, ապա 1936 թվականին նրանց թիվը հասել է մոտ 100-ի: Ռահմանովի անվ. կոլտնտեսության (Սալյանի շրջան) դրամական յեկամուտները 1936 թվականին կաղմել են 4.282.501 ռուբլի, Լենինի անվան կոլտնտեսությանը (Սաբիրաբադի շրջան) — 3.407.162 ռուբլի, Թեմանի անվան կոլտնտեսությանը (Նարիմանովի շրջան) — 5.032.824 ռուբլի և այլն:

Կոլտնտեսությունների յեկամուտների աճն աշխուրհի արժեքի ղեպի բարձրացում է ավել:

Առանձին կոլտնտեսություններում մի աշխուրի արժեքը 1936 թվականին կաղմել է՝

Սալյանի շրջանի Ռահմանովի անվան կոլտնտեսությունում՝ 37 ռուբլի 54 կոպեկ, Սաբիրաբադի շրջանի Որջոնիկիձեյի անվան կոլտնտեսությունում՝ 29 ռ. 66 կոպեկ, Ջանդեյանի շրջանի Բուդյոննու անվան կոլտնտեսությունում՝ 24 ռ. 80 կոպեկ:

Դա ասում է, վոր կոլտնտեսությունների բուլչեիկյան ղեկավարումը, դյուղատնտեսական արտելի ստալինյան կանոնադրության աղնիվ, բարեխիղճ կենսադործումը բոլոր պայմաններն են ստեղծում մեր բոլոր կոլտնտեսություններում աշխուրհի աղբալի բարձր արժեքներ ունենալու համար:

Սակայն, պետք է սմբողջ խստությամբ ասել, վոր դյուղում խորհրդային ու կուսակցական որենքների մասնաշաղկան կոպիտ խախտումները, դյուղատնտեսական արտելի ստալինյան կանոնադրությունը կենսադործելու համար իսկական պայքարի բացակայությունը, կոլտնտեսությունների ղեկավար որդանների աղտոտվածությունը խորթ, հակախորհրդային տարբերով, վատումները, հափըշտակումները, կոլտնտեսային միջոցների ցաք ու ցրվաթալը, կոլտնտեսություններին և կոլտնտեսականներին աղաղակի թալանելը հասցրել են նրան, վոր մի չարք վորտնտեսություններում աշխուրհի վատաղբ բավականին ցածր է յեղել, մասնավորապես այնպիսի շրջաններում, ինչպիսին

են Վերդյադուղի, Զուլանդի, Ղուբաթլի, Խամայիլլի չըջանները:

Դա ասում ե, վոր մենք մինչև հիմա ընդհուպ չենք դրադիլ մեր բոլոր կոլտնտեսություններով, նրանց կյանքով, նրանց աշխատանքով, չենք զբաղվել բոլոր կոլտնտեսություններում ղեկավար կադրերի ստուգումով, չենք զբաղվել բոլոր կոլտնտեսությունների կազմակերպչա-տնտեսական ամրապնդումով:

Այս փաստերն ասում են, վոր մենք չենք նկատել, աչքից փախցրել ենք կուսակցության և կոլտնտեսային կարգերի այնպիսի վոխերիմ թշնամիները՝ յերկարատե, անպատիժ հակահեղափոխական աշխատանքը, ինչպիսին են Հասան Սաֆարովը, Միրզա Մամեդ Կասումովը, Քերիմ Աբդուլովը, Ջեյնալովը, Միրսալանը, Ջաֆարովը և ուրիշները: Կոլտնտեսությունները քայքայելու փորձերում Ժողովրդի թշնամիներն առանձնապես լայնորեն ողտադործել են կոլտնտեսականների առանձին խմբերի մասնավոր-սեփականատիրական տրամադրությունները: Մեզ մոտ քիչ չեն գեպերը, յերբ կոլտնտեսականներն իմաստ կոլտնտեսությանը կոլտնտեսային հողում ունեն թաղցրած անհատական ցանքներ: Շամախու չըջանի Կաչիչ գյուղում հացահատիկայինների անհատական ցանքներ ունեն առանց բացառության բոլոր կոլտնտեսականները: Սարիբարազի չըջանի Քյուրբենգ գյուղի Ստալինի անվան կոլտնտեսությունում 12 կոլտնտեսականներ ունեն մեկից մինչև յերեք հեկտար անհատական ցանքներ:

Փոխանակ գյուղատնտեսական արտելի կանոնադրության այդ աղաղակող խախտումների դեմ անխնա պայքարելու, յերբեմն կոլտնտեսությունների առանձին ղեկավարներ իրենք են կատարում այդ հանցանքները: Ղադախի չըջանի Չայլ գյուղի Ստալինի անվան կոլտնտեսության կուս կազմակերպիչ Հյուսեյն Յուսուֆովը մեկ և կես հեկտար հերկած կոլտնտեսային հողը հանձնել է մենատնտես Նամազ Ալի ողլուն, վորն այդ հողամասում կիսու ցորեն է ցանել: Թաուզի չըջանի Օանրիսի գյուղի 26-ի անվան կոլտնտեսության նախկին նախագահ՝ կոմյերիտական Ֆար-

զալին 5 հեկտար կոլտնտեսային հողը վաճառել է Կովչյար գյուղի բնակիչ մենատնտես Հումբաթին:

Կոլտնտեսային հողերը վարձակալման տալու և վաճառելու համանման փաստեր կան նաև ուրիշ չըջաններում: Գյուլջայի չըջանի մի շարք կոլտնտեսություններ 1936 թվականին կատարել են առհավետ ողտադործման համար կոլտնտեսություններին հատկացված հողերի վաճառք (Կարաբախի գյուղի «Ջահմեթ» կոլտնտեսություն, Մոլոտովի անվան կոլտնտեսություն և այլն):

Այդ փաստերն այլ կերպ չպետք է դիտել, քան վորպես թշնամու հակակոլտնտեսային աշխատանք՝ մեր չըջանային կուսակցական, խորհրդային և հողային որդանների թող-տվությամբ: Այդ փաստերը պետք է դիտել վորպես դասակարգային թշնամու պայքարի ձևերից մեկն ընդդեմ խորհրդային իշխանության, ընդդեմ կոլտնտեսային կարգերի:

Գյուղատնտեսական արտելի կանոնադրության խախտման վոչ պակաս բնորոշ փաստ է հանդիսանում մեծ քանակությամբ անասունների առկայությունը կոլտնտեսականների անհատական ողտադործման մեջ, վորը շատ ավելի գերազանցում է գյուղատնտեսական արտելի կանոնադրությամբ սահմանված նորմաներից:

Շամխորի չըջանի «Պրավդա»-ի անվան կոլտնտեսության կոլտնտեսական Մուսա Քերբալայ Սադրն ողլին իր անձնական ողտադործման տակ ունի 11 կով և 70 գլուխ վոչխար ու այծ: Բարդայի չըջանի Մամեդյարովի անվան կոլտնտեսության կոլտնտեսական Բեյրութ իմալի ողլին ունի 49 գլուխ խոշոր և 55 գլուխ մանր անասուն: Աղզամի չըջանի «Յերբորդ Ինտերնացիոնալ» կոլտնտեսության մեջ Սմիլ Ալիտան ողլին ունի 6 կով, յերկու ձի, յերկու եշ, մի գոմեշ, 15 վոչխար և աղյն:

Միանգամայն տկներև ե, վոր այդպիսի դրության գեպերում այդպիսի «կոլտնտեսականներն» իրենց Ժամանակի ու աշխատանքի մեծ մասը հատկացնում են անձնական տնտեսությանն՝ ի վնաս կոլտնտեսության, վորը նրանց համար վարպույր է հարկային և այլ տուրքադրումներից ըողարկվելու համար և այլն: Այստեղից ել զարմանալի

չե, վոր կան տասնյակ աշտպես կոչվող կոլտնտեսականներ, վորոնք մի տարում մշակում են 15-20-25 աշխոր և այլն:

Դա ասում ե, վոր Հողօգտագործական և մեր շրջանային հողային ու կուսակցական կազմակերպությունները բոլոր կոլտնտեսություններով չեն զբաղվում, չեն ղեկավարում նրանց, չառ կոլտնտեսություններ թողնված են իրենք իրենց:

Դա ասում ե, վոր մենք կոլտնտեսությունները վարչություններում մեծ աղտոտվածություն ունենք տրոցկիստական-մուսավաթական տարրերով, վորոնք իրենց ակա-նախոր աշխատանքն են տանում կոլտնտեսությունների ներսում:

Այստեղից ել այդ կոլտնտեսություններում դյուղատնտեսական արտելի կանոնադրության չարամիտ խախտումները և կոլտնտեսային միջոցների ցածր և ցրիվ տալը, և կոլտնտեսությունների ու կոլտնտեսականների կողմից, մասսայականորեն աշխատանքի դուրս չգալը գյուղատնտեսական աշխատանքների յեռ ու գեռին, դժգոհություններ ստեղծելը կոլտնտեսականների մեջ, հակախորհրդային ագիտացիան և այլն:

Կարո՞ղ եյին, արդյոք, տեղի ունենալ գյուղատնտեսական արտելի կանոնադրության խախտումները, յեթե կոլտնտեսությունները գլխավորելին ստուգված, կուսակցությանն ու խորհրդային իշխանությունն իրոք նվիրված մարդիկ: Իհարկե, վոչ: Իսկ այդ բոլորն ասացվում ե հենց այն պատճառով, վոր մենք թույլ ենք զբաղվում կոլտնտեսային կադրերով, վոր հաճախ իրենք շրջանային կազմակերպությունները խախտում են գյուղատնտեսական արտելի կանոնադրությունը, անտեսանելով կոլտնտեսային ղեմավարական, գյուղատնտեսական արտելի կանոնադրության այդ հիմքը:

Վերջին յերկու տարում մենք մեծ աշխատանք ենք ծավալել մեր շրջաններում գյուղատնտեսական արտելի կանոնադրությունը կենսագործելու համար, առանձնապես խիստ ենք դրել այն հարցը, վորպեսզի կոլտնտեսությունների նախագահներն ընտրվեն կոլտնտեսության ան-

դամների կազմից: Մակայն կան շրջաններ, ինչպես Ղուբաթյուն, վորտեղ 90 կոլտնտեսություններում կոլտնտեսությունների նախագահներ փաթաթել են դրսի մարդկանցից, վորոնք ընդհանուր վոչինչ չունեն ավյալ կոլտնտեսությունների հետ:

Առ 1-ն հունվարի 1936 թվականի 3221 կոլտնտեսությունների նախագահների ստուգված կազմի կեսից ավելին (1678 հոգի) այդ աշխատանքում աշխատել են մի տարուց պակաս:

Խաչմադի շրջանում շրջհողափախ տեղակալ Խոսրուխտովը հանել ե Անդրեյեդերացիայի անվան կոլտնտեսության նախագահ Հյունսեյնովին, վորն այնտեղ աշխատում եր 1933 թվականից և նրա տեղն անց ե կացրել նախկին ձայնադուրի Կահրաման Հաջիևին, վորը կարճ ժամանակի ընթացքում այնտեղ քայքայել ե ամբողջ աշխատանքը:

Ղուբայի շրջանում Արդուկ Կասիմ Ալիևը չարարկությունների համար հեռացվել ե Կարլ Մարքսի անվան և Պոստիլնիկի անվան կոլտնտեսությունների նախագահի աշխատանքից: Չնայած դրան, շրջկոմը նրան նշանակել ե Մոլոտովի անվան կոլտնտեսության նախագահ, վորտեղ նա աշխատանքը քայքայելով, կոլտնտեսության միջոցները ցածր և ցրիվ տալով, կոլտնտեսականներին կողոպտելով, հետո հենց ինքը լիտի հակահեղափոխական զրպարտություններ հանդես ե յեկել կոլտնտեսային շինարարության և խորհրդային իշխանության դեմ:

Ահա թե վորտեղ ե հասցնում վոչ կուսակցական, վոչ բոլշևիկյան մտեցումը կոլտնտեսությունների ղեկավար կադրերի ընտրությանն ու դասավորմանը:

Միմիայն կուսակցականությունը կորցնելու հետևանքով, միմիայն մեր շրջանների և կոլտնտեսությունների ղեկավարության համար պատասխանատվության տարրական պահանջների մոռացության հետևանքով, միմիայն մեր կողմից զգոնության բխածման հետևանքով կարող եյին տեղի ունենալ թշնամիների անպատիժ, լիտի, հակահեղափոխական աշխատանքի փաստերը—ոտարերի կրյա հետախուզությունների առաջադրանքով:

Խորթ, թշնամի տարրերով կոլտնտեսությունների առանձնապես ազդեցությունը չափազանց աչքի չեն ընկնում Նուխու շրջանը: Դա պատահական չէ: Փաստաթղթերն ու փաստերը խոսում են Նուխու շրջանի նախկին քարտուղար Զուլֆարինսկու, վորպես յերկերեսանու մասին: Զուլֆարինսկու աշխատանքը Նուխու շրջանում հիշեցնում է Ժողովրդի մերկացված թշնամիներ Միրզա Մամեդ Կասու-մովի և Զեյնալովի աշխատանքը Սարիբաբադում, Քերիմ Աբդուլովի, Կուլիևի և ուրիշների աշխատանքն Ալի-Բայ-րամովի շրջանում:

Կուսակցական և խորհրդային որենքների խախտումները մի շարք կոլտնտեսություններում, գյուղատնտեսական արտելի կանոնադրության խախտումները, աշխատանքի քայքայումը կոլտնտեսություններում, կոլտնտեսային միջոցների ցածր և ցրվել տալը և համապատասխան, կոլտնտեսականներից դողանալը—այդ բոլորը թշնամու պայքարի ձևերն են ընդդեմ խորհրդային պետության, ընդդեմ կոլտնտեսային կարգերի:

Դիվերսիոն—վնասարարական աշխատանքի փաստերը, վոր բացահայտվել են Ալի-Բայրամովի, Կոնադեքեդի, Դյոդալի և ուրիշ շրջաններում, դեռևս դաս չեն դարձել մեր վորոշ ղեկավար աշխատողների համար, վորոնք առաջվա պես յենթակա յեն իդիոտական հիվանդության՝ անհոգության, քաղքենիական բարենոգության և քաղաքական կոլտնտեսության: Հատկապես դրա հետևանքով մեզ մոտ դեռ ամենուրեք չեն, վոր մինչև վերջ լիկվիդացիայի յեն յենթարկվել թշնամու դիվերսիոն—վնասարարական աշխատանքի հետևանքները: Յերեք ամսից ավելի յեն անցել կուսակցության Կենտրոնական Կոմիտեյի Պլենումից հետո: Մեր շրջկոմներից չատերը դեռ մինչև այսօր էլ իրենց աշխատանքը չեն վերակառուցել Կենտկոմի Պլենումի վորոշումների և ընկեր Ստալինի ցուցումների հիման վրա:

Մեր շրջանային կուսակցական ղեկավարներից չատերն ինքնահեռացել են գյուղական տնտեսության կոնկրետ, բոլշևիկյան, ամենօրյա ղեկավարությունից, ամենից առաջ մեր կոլտնտեսությունների ղեկավարությունից: Նը-

շանք մոռացել են ընկեր Ստալինի ցուցումներն այն մասին, վոր

«Կուսակցական կադմակերպություններին տնտեսական մանրուքներից ազատելու և կուսակցական—քաղաքական աշխատանքն ուժեղացնելու վերաբերյալ բանաձևի հայտնի կետի խմատը կայանում է վոր թե նրանում, վորպեսզի հեռանան տնտեսական աշխատանքից և տնտեսական ղեկավարությունից, այլ միայն նրանում, վորպեսզի այլևս թույլ չտանք տնտեսական որդանների, այդ թվում և մանալանդ հողային որդանների փոխարինման և ղեկավարման պարակտիկան մեր կուսակցական կադմակերպությունների կողմից: Հետևաբար, անհրաժեշտ է յուրացնել տնտեսական որդանների բոլշևիկյան ղեկավարման մեթոդը, վորը կայանում է այն բանում, վորպեսզի սխտեմատիկաբար ոգնենք այդ որդաններին, սխտեմատիկաբար ամրացնենք դրանք և տնտեսությունը ղեկավարենք վոր թե անտես անելով այդ որդանները, այլ նրանց միջոցով: Հարկավոր է տնտեսական որդաններին և նախ և առաջ հողային որդաններին տալ լավագույն մարդիկ, հարկավոր է այդ որդանները համալրել նոր, լավագույն աշխատողներով, վորոնք ընդունակ են կատարելու իրենց վրա դրված խնդիրները: Միայն այն բանից հետո, յերբ կատարված կլինի այդ աշխատանքը, կարելի կլինի հուսալ, վոր կուսակցական կադմակերպությունները լիովին ազատված կլինեն տնտեսական մանրուքներից: Հատկանալի յեն, վոր այդ գործը լուրջ է և վորոշ ժամանակ է պահանջում: Բայց քանի դեռ այդ արված չեն, կուսակցական կադմակերպություններին հարկ կլինի այսուհետև ևս, վորոշ կարճ ժամանակամիջոցում ընդհուպ զբաղվել գյուղատնտեսական գործերով՝ նրանց բոլոր մանրուքների հետ միասին, վարով, ցանքով, բերքահավաքով և այլն»:

Ընկեր Ստալինի այդ ցուցումների մոռացությամբ միայն պետք է բացատրել մեր մի շարք շրջկոմների ինքնահեռացումը մեր կոլտնտեսությունների ամենօրյա, կոն-

կրեալ ղեկավարումից, պրակտիկ ոգնությունից, մեր կողմնակցութիւնները խորթ, հակախորհրդային տարրերից հետագա մաքրումից, կոլտնտեսութիւններում ստախա-նովյան չարժման կաղմակերպումից և ղեկավարումից, բարձր բերքի, 1937 թվականին 250 հազար տոնն բամբակի համար մեր կոլտնտեսութիւնները մղած պայքարի ղեկա-վարումից:

ԿՈՈՊԵՐԱՅԻՄ, ԱՌԵՎՏՈՒՐ ԱՌՈՂՋԱՊԱՀՈՒԹՅՈՒՆ

Մենք ե՛լ ամէլի շատ թերութիւններ ունենք ժողովրդ-դական տնտեսութեան այնպիսի առարկաներում, ինչպի-սին են կոոպերացիան և առևտուրը:

Մեզ մոտ ղեկավարող ուղղութիւնը չկա արհես-տագործական կոոպերացիայի աշխատանքին, վորը կոչված է խոշոր դեր խաղալու լայն սպառման առարկաների, կուլ-տուր — կենցաղային գործածութեան առարկաների նկատ-մամբ աշխատավորների բուռն կերպով անող պահանջները բավարարելու գործում: Մինչև այսօր մեր կուսակցական կաղմակերպութիւնները թերազնահատում են արհեստա-գործական կոոպերացիայի նշանակութիւնը և ապեցիֆիկ առանձնահատկութիւնները, կոոպերացիայ, վորը բաղկա-ցած է նախկին տնայնագործներից, արհեստավորներից, իսկ վորոշ մասով և նախկին մանր առևտրականներից: Ար-հեստագործական կոոպերացիայի կոմունիստ աշխատողնե-րը, կուսակցութեան չըջկոմներն առանձնապէս պետք են դրոնութիւն ցուցաբերելին, վորովհետեւ կատարողային թշնամին արհեստագործական կոոպերացիայի արտելներում բարենպաստ հող է գտնում իր քայքայիչ հակահեղափոխա-կան աշխատանքի համար: Արհեստագործական կոոպերա-ցիան ղեկ չի դարձել Ադրբեջանի բոլոր տնայնագործներին կաղմակերպող հզոր ուժ:

Արդյունաբերական և պարենային ապրանքների արտա-դրութեան բուռն աճը, աշխատավորների նյութական-կուլ-տուրական բարձրացած մակարդակը — հսկայական խըն-դիրներ են դրել խորհրդային առևտրի առաջ:

Ադրբեջանում հաստատման ապրանքաշրջանառու-թիւնը 1934 թվականի 1-174 միլիոն ուրլուց աճել է

2.010.500 հազար ուրլու: 1936 թվականին, իսկ այս տարւա պլանով դա պետք է արտահայտվի 2.350 միլիոն ուրլուով:

Բայց խորհրդային առևտուրն Ադրբեջանում չարունա-կում է մնալ ժողովրդական տնտեսութեան հետ մնացող բնագավառը:

Առևտուր անող կաղմակերպութիւնները չափազանց վատ են գրուի բերում բանվորների ու կոլտնտեսականների աճած պահանջների բավարարման գործը, չեն սովորել վուլտուրապէս առևտուր անել, կուլտուրապէս սպասարկել մեր սպառողներին:

Առևտուր անող կաղմակերպութիւնները չափազանց թույլ կերպով են պայքար մղում մեր արդյունաբերական ձեռնարկութիւնների թողարկած ապրանքների վորակի համար: Վորպէս անջնջելի ամոթանք ընկած են մեր առե-տուր անող կաղմակերպութիւնների վրա հափշտակումնե-րը և զեղծարարութիւնները: Դա վկայում է, վոր առե-տուր անող կաղմակերպութիւնների մեջ իրենց համար ապաստան են գտել խորթ, հակահեղափոխական տարրե-րը, ժողովրդի թշնամիները, մնասարարները, վորոնք նպա-տակ են դրել ստապելու մեր ապրանքաշրջանառութեան Ֆինանսական — տնտեսական բազան, վարկաբեկելու խոր-հրդային առևտուրը:

Առևտուր անող կաղմակերպութիւնները գլխավորող ընկ. ընկ. Սմորգոնսկին, Սադայելը, Վելիյելը, ներքառ-ժողկոմ ընկ. Լեանիչին և Բադնեքստ ընկ. Դրուժինինը անհրաժեշտ դասեր չեն հանել, անհրաժեշտ յեղրակացու-թիւններ չեն արել, չեն զբաղվել առևտրական ցանցում թշնամական գործակալութեան ղեկմ անխնայ պայքարելու և նրանց արմատախիլ անելու գործով:

Առանձին պատասխանատուութիւն են կրում մեր չըջկոմները, կուսկոմները, Ադրկ(ը)կ Կենտկոմը և Բադկո-մի խորհրդային շինարարութեան և առևտրի բաժինները, վորոնք հրապուրվելով տնտեսական հարցերով՝ ամեն քայ-լափոխում փոխարինելով առևտուր անող կաղմակերպու-թիւնների ղեկավարներին, յերեսի վրա յեն թողել կու-սակցական — քաղաքական աշխատանքն առևտուր անող

կադրերի մեջ: Յեւ մինչև հիմա մեր կուսակցական կազմակերպությունները, ամենից առաջ կենտրոնի և Բազմոժի խորհրդային շինարարութեան և առևտրի բաժինները, չեն վերակառուցել իրենց աշխատանքը ՀամԿ(բ)Կ կենտրոնի Պլենումի վորոշումների և ընկեր Ստալինի ցուցումների հիման վրա:

Մեր քաղաքացիների առողջութեան նկատմամբ, մեր յերկրի աշխատավորների բժշկական սպասարկման նկատմամբ կուսակցութեան և կառավարութեան ցույց տված բացառիկ ուշադրութունն ու հոգատարութիւնն իրենց արտացոլումն են գտել մեծ Ստալինյան Սահմանադրութեան մեջ:

Հաշվետու ժամանակաշրջանում դաշխորեն աճել է հանրապետութեան մեջ հիվանդանոցային մահճակալների և մարլարային սարքերի թիւը: Հատ ու շատ բարելավվել է բուժական — պրոֆիլակտիկական սարքերի տեխնիկական զինվածութունը, վորոնք հարստացել են նորագոյն ապարատութեամբ: Կառուցվել են 20 նոր հիվանդանոց և բուժական այլ հիմնարկներ: Խիստ կրճատվել են համաճարակային հիվանդութիւնները: Հափահաս ազդաբնակութեան մեջ, մասնավորապես վորովայնային տիֆի նկատմամբ — 35 տոկոսով, բժաւոր տիֆի նկատմամբ՝ 30 տոկոսով և այլն: Խիստ կրճատվել է մարլարայով հիվանդանալը:

Ի կատարումն «Արբանեւն արգելելու և ծնողականներին ու բաղնաւում ընտանիքավորներին պետական ոգնութիւն ցույց տալու մասին» Միութեան կենտրոնի և Ժողկոմխորհի վորոշման, մանկամսուրներում մահճակալների թիւը 7.835-ից հասցրւած է մինչև 25.338-ի: Կառուցված են նոր ծնողատներ, բացվում են մանկամսուրային քույրեր պատրաստելու համար նոր դպրոցներ և այլն: Սակայն, չնայած բոլոր հնարավորութիւններին և բոլոր պայմանների առկայութեանը, վո՛չ Առողջօղկութեամբ, վո՛չ էլ Բազառօղբաժինը գլուխ չեն բերում կուսակցութեան և կառավարութեան կողմից նրանց վրա դրված ամենապատասխանատու խնդիրները:

Նախիջևանում, Ստեփանակերտում, Կիրովաբադում, Բազմում մի շարք կարևորագոյն խոշոր ոբյեկտների չի-

նարարութիւնը 1936 թվականին Առողջօղկութեամբ և Բազառօղբաժինը տալալել են: Տալալել է նաև 27 մանկամսուրներ, 28 ծնողատներ, 3 կաթնախօհանոցների շինարարութիւնը և այլն:

Դեռևս իսկական խորհրդային կուրտուրա չկա մեր հիվանդանոցներում և բուժական հիմնարկներում, չկա դպրոց, ուշադիր վերաբերմունք դեպի հիվանդները: Վերջին ժամանակներս յեղած ազդանշաններն ասում են, վոր թըշնամին գործում է Առողջօղկութեամբ սխտեմում:

ՁԱՅՆԵՐ. — Ճիշտ է:

ԲԱԳԻՐՈՎ. — Գանիցս ստացված ազդանշաններից ու նախադուշացումներից ընկ. ընկ. Հյուսեյնովը, Թարխանովը, Կեսարն իրենց համար վոչ մի յեղրակացութիւն չեն անում, վոչ մի դաս չեն հանում: Նրանք չեն դրադում բժիշկների բանակի և ամբողջ բժշկական անճակաղմի հարցերով, կարիքներով, որինական պահանջներով:

III

ՀԱՆՈՒՆ ՁԵՎՈՎ ԱԶԳԱՅԻՆ, ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒ- ԹՅԱՐԲ ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ԿՈՒԼՏՈՒՐԱՅԻ

Կուսակցությունը և կառավարությունն առանձին բացառիկ ուշադրություն են նվիրում կուլտուրական շինարարության հարցերին:

Բախական և ասել, վոր Ադրբեջանում ժողովրդական կրթության ծախքերը միայն Լուսժողովատի դժոյ 1934 թվականի 89,4 միլիոն ուլբուց 1937 թվականին հասել են 258,3 միլիոն ուլբուց:

Ադրբ(բ)Կ 12-րդ և 13-րդ համագումարների միջև ընկած ժամանակաշրջանում Ադրբեջանի դյուղական վայրերում կառուցված են և շահագործման են հանձնված 199 դպրոց, վորից 51 դպրոց սահմանամերձ շրջաններում: Այժմ մենք ունենք 3·222 տարրական, վոչ լրիվ միջնակարգ և միջնակարգ դպրոցներ՝ 545·753 սովորողների ընդհանուր ընդգրկումով, նրանցից 326·985 ադրբեջանցիներ, այդ թվում 124·276 ադրբեջանուհիներ:

Սակայն, ժողովրդական կրթության դործում տեղի յեն ունեցել և մինչև այսօր ել տեղի յեն ունենում վոչ քիչ թերություններ և պակասություններ, վորոնց լիկվիդացիան հետաձգում էր հանդուրժում:

Ամենից առաջ անբարեհաջող են ապահովված մեր դպրոցները մանկավարժներով: 3·222 դպրոցում կա 14·972 մանկավարժ: Նրանցից՝ ցածր կրթությամբ — 1·463 հոգի (10 տոկոս), միջնակարգ կրթությամբ — 10·283 հոգի (68 տոկոս), չավարտված միջնակարգ կրթությամբ — 2·223 հոգի (15 տոկոս): Ինչպես տեսնում եք, ցուցանիշներն ամենևին ել փայլուն չեն:

Դա ասում և, վոր կուսակցության և կառավարության քանիցս հանած վորոշումները մանկավարժական կադրերի պատրաստման ու վերապատրաստման մասին, նրանց վորակի բարձրացման մասին — չեն կատարում և ամենից առաջ Լուսժողովատը և Բազլուքաթինը, վորոնք մի շարք տարիների ընթացքում յերեսի վրա յեն թողել աշխատանքի այդ կարևորագույն տեղամասը:

Յեղակի չեն ախպիսի դեպքեր, յերբ մանկավարժների շարքերն են խցկվել պատահական մարդիկ, իսկ յերբեմն՝ թշնամական և հակահեղափոխական տարրեր:

Փաստերն ասում են, վոր մի շարք տարիների ընթացքում Ախտուղուվը, Մուստաֆա Կուլիյեյլը, Ջաբրիյելը, Փանահ Կասիմովը և ուրիշներն աղատել են ուսուցչության շարքերը բուրժուական-նացիոնալիստական տարրերով, վորոնք փորձել են քայքայել մեր յերիտասարդությունը: Մեր Կուսակցական և կոմյերիտական կազմակերպությունները մի շարք ԲՈՒՀ-երում և տեխնիկումներում, առանձնապես մանկավարժական, չեն նկատել թշնամու հակահեղափոխական քայքայիչ աշխատանքը:

Անհրաժեշտ և, վոր ԱդրԽՍՀ-ի Լուսժողովատը, Բազլուքաթինը և մեր կոմյերիտությունն ընդհուպ դադարեն մեր մանկավարժների կուլտուր — քաղաքական դաստիարակության հարցերով, նրանց մեջ արոցելիստական և բուրժուական-նացիոնալիստական տարրերին հայտնաբերելու և մերկացնելու, մանկավարժների շարքերում բուլլեիկյան զոդությունը բարձրացնելու, Լենինի — Ստալինի կուսակցությանն անսահման նվիրված խորհրդային նոր հարյուրամյոր մանկավարժներ աճեցնելու հարցերով:

Լուսժողովատը, Բազլուքաթինը և մեր կոմյերիտությունն առանձին ուշադրություն պետք և դարձնեն ազգային փոքրամասնությունների դպրոցներին, դասավանդմանը և դաստիարակությանն այդ դպրոցներում, մայրենի լեզվով բարձրորակ դասավանդումն, ապահովելու համար մանկավարժների պատրաստմանը և աճեցմանը:

ԲՈՒՀ-երի աշխատանքի նկատմամբ անբավարար ուշադրության, ախտեղ կուսակցական և առանձնապես կոմյերիտական կազմակերպությունների թույլ աշխատանքի հե-

ստեփաննքով, քաղաքական անհոգության, ժողովրդատենքի կողմից ղեկավարութեան բացահայտութեան հետեանքով, — բարձրագույն կրթութեան տեղամասն են խցկվել ժողովրդէ թշնամիները՝ ստոր հակահեղափոխական սրոցկիւսները, մուսավաթականները և դաշնակները, վրոնք աշտեղ իւրենց քայքայիչ վնասարարական աշխատանքն են տարել։ Բաւական է ասել, վր Պետհամալսարանը վրոջ ժամանակամիջոցում ղլխավորել է հակահեղափոխական Հատանքեկովը, վրը համալսարանում հակահեղափոխական աշխատանք են տարել։ Ժողովրդի աշխխանքն, դանազան աղղութեանների ուսանողների մեջ պառակտում սերմանելու նպատակով, պրովոկացիոն կերպով արգելել է դասավանդումն աղղբեջաներեն լեւրով։

Ուշադրութեան արժանի է «Հայաթ» պիեսը, վեր գրել է յերկրաստորդ կոմունիստ – գրող, բանվորական ընտանեկից դուրս յեկած Միլրդա Իբրահիմովը և այլն:

Փաստ ե, վոր մինչև որս ել գրողների միութիւնն իր շարքերը չի մաքրել այնպիսի մօլի բուրժուական նացիոնալիստներից, ինչպես Աեյիդ Հյուսէյը, Սալման Մումթազը, Յուսուֆ Վեզիրը, Սանուրին, Հյուսէյն Ջալիլը և ուրիշներն են:

Փաստ ե, վոր յեթե այդ բոլոր թշնամիներին թաղցնում ու պաշտպանում եյին Մուստաֆա Կուլէյեպը, Ջաբիյեպը, Կարայեպը և ուրիշները, այսօր նրանց հոփանաւորում և նրանց պաշտպանում են այնպիսի փտած լիբերալները, ինչպես Աբեքերլին, Շամիլովը, Ասադ Ախունդովը և ուրիշները:

Այստեղից պատահական չե, վոր չնայած Ադրկ(բ)Կ Կենտկոմի բաղմամթիվ նախադգուշացումներին, վոչ Աբեքերլին, վոչ Շամիլովը, վոչ Ասադ Ախունդովը, վոչ Կուսակցութեան մյուս անդամները, վորոնք աշխատում են գրողների միութեան մեջ, անհրաժեշտ հետևութիւններ չեն անում իրենց համար, անհրաժեշտ դասեր չեն հանում իրենց համար այն ամենից, ինչ վոր կատարվել և կատարվում ե գրողների միութեան մեջ:

Ընդհակառակը, այսօր մենք ունենք գրողների միութեան մեջ թշնամիների կողմից հրահրվող անակցութեք, դա զսփարազուրկ խմբակային պայքար, վորն ըստ ելութեան ուղղված ե գրական Փրոնտի քայքայմանը, մեզ նախընտրած մարդկանց վարկաբեկմանը, թշնամական աշխատանքի քոշարկմանը:

Պետք ե կտրականապես պահանջել կոմունիստ գրողներից, առաջին հերթին գրողների միութեան կուսակցական խմբակից՝ վճռականապես վերակառուցել իրենց աշխատանքը: Կենտկոմի Պլենումի վորոշումները, ընկեր Ստալինի ցուցումները հիման վրա ծավալել իսկական, բոլշևիկյան քննադատութիւնն ու ինքնաքննադատութիւնը գրողների շարքերում, իրեն կենտրոնական խնդիր դնել — գրող մասսաների քաղաքական դաստիարակութիւնը, բոլշևիզմի տիրապետումը:

Ընկերներ, ամբողջ կուսակցութիւնը, ամբողջ յերկիրը պատրաստվում ե խորհուրդների ընտրութիւններին՝ մեծ Ստալինյան Սահմանադրութեան հիման վրա:

Այդ նախապատրաստութիւնը նշանակում ե, նախ ետուջ, մեր կուսակցական, խորհրդային, պրոֆետնալ կոմյունիստական և մյուս հասարակական կադմակերպութիւնների աշխատանքի արմատական վերակառուցումը:

Մեր կուսակցական կադմակերպութիւնները պետք ե ամեն ինչ անեն, բոլշևիկներն գլխավորելու յերկրի քաղաքական կյանքի պատմական շրջադարձը և սպահովեն իրենց ղեկավար դերն առաջիկա ընտրութիւններին:

Այնինչ, մեր շատ աշխատողներ ղեռնա չեն պարզել իրենց համար և չեն հասկացել նոր ընտրութիւնների նախապատրաստական աշխատանքի ամբողջ ըրջութիւնը, բարդութիւնը և քաղաքական պատասխանատվութիւնը: Վո՛չ Ադրկենտգործկոմը, վո՛չ Բադխորհուրդը, վո՛չ չրջ խորհուրդները և չրջգործկոմներն ըստ ելութեան չեն ըմբել ընտրութիւնների նախապատրաստմանը:

Մինչև այժմ Ադրկենտգործկոմի, Բադխորհրդի, չրջ խորհուրդների, չրջգործկոմների ղեկավարները չեն պարզել իրենց համար, չեն հասկացել, վոր ընտրողները նոր ընտրութիւններին, հաշվետու — ընտրական Ժողովներին կդան բարձրացած պահանջներով, պատասխանատվութիւն կպահանջեն խորհրդային որեւքների խախտման յուրաքանչյուր փաստի համար, խորհրդային քաղաքացիների իրավունքների արհամարհման, վոտահարման յուրաքանչյուր փաստի համար, մեր յերկրի աշխատավորների նկատմամբ անհոգի, բյուրոկրատական վերաբերմունքի յուրաքանչյուր փաստի համար:

Մինչդեռ ընում են մեր կուսակցական ու խորհրդային առանձին աշխատողները, թշնամին իր ձեռով ե պատրաստվում նոր ընտրութիւններին համար: Կրոնական մնացորդների ոգաւորութիւնը հանդիսանում ե այժմ հակահեղափոխական տրեցկիստական ու մուսավաթական բանդիտների պայքարի ձեւերից մեկն ընդդեմ խորհրդային իշխանութեան:

Կուսակցական կադմակերպութիւնները պետք ե յայնորեն ծախյին հակակրոնական պրոպագանդը, ամենորայ դաստիարակչական աշխատանք տանեն մասսաների մեջ,

ամբաստանող անասունների միութիւնը և նրա բաժանմունքները տեղերում :

Մեր կուսակցական կազմակերպութիւնների ուշադրութիւնն առանձնապէս պիտի դարձնել յերկրի պաշտպանութեան հարցերի վրա : Փաշխատական յերկրների կողմից մեր հայրենիքի դեմ կատաղի տեմպերով տարվող պատերազմի նախապատրաստութիւնը պահանջում է մեղինից, վորպէսզի պաշտպանութեան հարցերը զբաղեն կուսակցական, խորհրդային, տնտեսական, պրոֆմիութենական, կոմյունիստական և այլ հասարակական կազմակերպութիւնների աշխատանքի կենտրոնական տեղը :

ՁԱՅՆՆԵՐ . — Ճիշտ է :

ԲԱԳԻՐՈՎ . — Մեր յերկրի պաշտպանութեան հարցերում Ադրբեյջանը, վորպէս սահմանամերձ հանրապետութիւն, հատուկ նշանակութիւն ունի : Այնինչ, մեր կուսակցական, խորհրդային և տնտեսական առանձին կազմակերպութիւններ հանցավոր կերպով մոռանում են և արհամարհում յերկրի պաշտպանութեան հարցերը :

Կուսակցական կազմակերպութիւնները պետք է անհրաժեշտ միջացատումներ անցկացնեն ՊԱՋԼ-Ափխաբիւմի, «Կարմիր Կիսալուսնի» և այլ կազմակերպութիւնների հետադա ամբաստանման, ռազմական գիտելիքների մասնաշաղկան տարածման, առանց արտադրութիւնից կտրելու սափառնորդներ, պարաշյուտիստներ, հակառաքիմիական պաշտպանութեան նշանակիչներ, վորոշիւմիան հրաձիգներ, վորոշիւմիան հեծյալներ և այլն պատրաստելու համար :

IV

ՎԵՐՋՆԱԿԱՆԱՊԵՍ ԶԱՆՋԱԽԵԼ ՅԵՎ ՀԱՉՎԵՀԱՐԴԱՐ ԿԱՏԱՐԵԼ ԺՈՂՈՎՐԴԻ ԹՂՆԱՄԻՆԵՐԻ ՀԵՏ

Ընկերներ, խորհրդային, տնտեսական և հասարակական կազմակերպութիւնների աշխատանքում նշված սխալների ու թերութիւնների գլխավոր պատճառն ամենից առաջ կուսակցական — քաղաքական աշխատանքի թուլութիւնն է :

Մինչև այսօր մենք դեռ մեր աշխատանքի կենտրոնական խնդիրը չենք դարձրել կուսակցական — քաղաքական զստիարակութեան հարցերը, պրոպագանդի և ագիտացիայի հարցերը, յուրաքանչյուր կոմունիստի գաղափարական զինման հարցերը, զգոնութեան ամենամեծ չափով բարձրացման հարցերը, յուրաքանչյուր կոմունիստի կողմից բոլշևիզմին տիրապետելու հարցերը :

Մեր կուսակցական կազմակերպութիւնները դեռ մինչև այսօր չեն արել բոլոր անհրաժեշտ յեղրակացութիւնները կուսակցական փաստաթղթերի ստուգումից ու փոխանակումից, այն ամենից, ինչ վրա հայտնաբերվել է կուսակցական փաստաթղթերի փոխանակումից հետո :

Յերեք ամսից ավելի յե անցել Կենտկոմի Պլենումից և ընկեր Ստալինի ցուցումներից հետո : Բայց կուսակցական շատ կազմակերպութիւնների աշխատանքում մինչև այսօր ավելի շատ խոսակցութիւններ կան այդ վորոշումների շուրջը, քան թե Կենտկոմի Պլենումի վորոշումների և ընկեր Ստալինի ցուցումների բոլշևիզմի կենսագործումը :

Կենտրոնի Պլենումի վերջումից հետո յեղ ներկուսակցական դեմոկրատիայի խախտման, կուսակցութեան անդամի իրավունքների վրանահարման աղաղակող փաստեր ունենը մենք:

Այլապես ի՞նչով բացատրել Շամախու շրջանի կուսակցական դեկապարները ընկ. ընկ. Սատթարովի և Ամալովի վրդովեցուցիչ վարմունքը, վորոնք շրջանային կուսակցական կոնֆերանսի ժամանակ ծաղրանքի յեն յենթարկել կուսակցութեան անդամներ Մամեդովին և Անխիմովային: Չսահմանափակելով նրանց անձիւտ կերպով կուսակցութեանից հեռացնելով, նրանց, վորպէս կուսակցութեան անդամների, անձնապես վիրավորելով, այդ մարդիկ հասել են այն բանին, վոր խաղարկութեան են կատարել Մամեդովի և Անխիմովայի բնակարանում:

Այլապես ինչ, յեթե վոչ հանցավոր անպատասխանատվութեան կարելի չե անվանել Ադրհ(բ)Կ Կենտրոնի ներկայացուցիչ Լեանիշու վարմունքը, վորի աչքի առաջ տեղի յեն ունեցել ծաղրանքները կուսակցութեան անդամներ ընկ. ընկ. Մամեդովի և Անխիմովայի վերաբերմամբ: Այլապես ինչպէս, յեթե վոչ ձեական բուրդկրատական կարելի չե անվանել Ադրհ(բ)Կ Կենտրոնի բաժնի վարիչ ընկ. Խզմաշլովի վերաբերմունքն այդ փաստին, վորն իմանալով այդ բոլոր խաղաղակցութեանների մասին, գործը մինչև վերջ չի հասցրել:

Միթե ծաղրա՞նք չե կուսակցութեան անդամի վերաբերմամբ Բելոկանի շրջկոմի քարտուղար Ջեքրախովի վարմունքը, վորը կուսակցութեանից հեռացրել և կոմյերիտմիութեան շրջկոմի քարտուղարին՝ կուսակցական ժողովում շրջկոմի անդամները քննադատութեան յենթարկող յելուցթի համար:

Աղբրեջանի կուսակցական կազմակերպութեանում կուսակցական փաստաթղթերի ստուգումն ամբողջովին հաստատել և կուսակցական տնտեսութեան մեջ կազմակերպչական թափթիվածութեան և անկարգութեան տարրերի առկայութեան: Դա հաստատվում է թեկուզ հենց այն բանով, վոր շրջկոմների տվյալներով կուսակցական փաստաթղթերի ստուգման սկզբում մեր կուսակցութեան Աղբրեջանյան

կազմակերպութեան մեջ հաշվվում էր 54.928 կոմունիստ, այնինչ, կուսափաստաթղթերի ստուգման ժամանակ դուրս ե յեկել, վոր նրանք 57.903 են: Դա հաստատվում է թեկուզ հենց այն բանով, վոր կուսակցական փաստաթղթերի ստուգման շրջանում վերցվել են 5017 ժամանակավոր վկայական, վոր տրված են յեղել կորցրած կուստոմսերի և թեկնածուական քարտերի փոխարեն: Ինչպես ցույց ե տվել ստուգումը, այդ ժամանակավոր վկայականները մեծ մասամբ տրվել են առանց շրջկոմների վորջման, միայն լրագրերի հայտարարութեան հիման վրա: Գյոգչայի շրջանում կուսակցական փաստաթղթերը տրվում էյին հաշվառի վարիչ Արասովի ստորագրութեամբ, վորը արեկա դուրս յեկավ:

Միթե պարզ չե, վոր կուսակցական տնտեսութեան այդպիսի դրութեամբ թշնամուն առանց առանձին դժվարութեան հաջողվել և ստանալ կուսակցական փաստաթուղթ և նրանցով քղաքրկելով տանել իր զաղրելի, հակահեղափոխական աշխատանքը:

Չնայած այն բանին, վոր կուսակցական փաստաթղթերի ստուգման և փոխանակման շրջանում, կուսակցական կազմակերպութեաններում ՀամԿ(բ)Կ Կենտրոնի դեկտեմբերյան Պլենումի վորոշումների, առանձին կուսակցական կազմակերպութեաններում զգոնութեան բխցման փաստերի մասին ՀամԿ(բ)Կ Կենտրոնի փակ նամակների քննարկման հիման վրա, զգալիորեն բարձրացել և կոմունիստների քաղաքական ակտիվութեանը՝ ուղղված հակահեղափոխական տրոցկիստական - ղինովյեական, աջ և մուսամաթական - դաշնակյան բանդիտների մերկացմանը, այնուամենայնիւ կուսակցական փաստաթղթերի ստուգման ու փոխանակման հանրադրութեամբ ել մենք չենք կարողացել բոլոր յեղրակացութեանները հանել ՀամԿ(բ)Կ Կենտրոնի վորոշումներից և ընկեր Ստալինի ցուցումներից, ուստի և չենք կարողացել մինչև վերջ մերկացնել բոլոր տրոցկիստական և ալ յերկերեսանիներին:

Այդ մասին ե խոսում այն փաստը, վոր արդեն կուսակցական փաստաթղթերի փոխանակումն ավարտելուց հետո մերկացվեցին Բաքվում և Աղբրեջանում հակահեղափո-

խական աշխատանքի մի շարք ճապոնա — գերմանա—տրոց-
կիստական—մուսավաթական գործակալներ—կազմակերպիչ-
ներ, վորոնք կարողացել եյին ստանալ կուսակցական նոր
տոմսեր:

Հաստատված է, վոր Ադրբեջանում մի շարք տարիների
ընթացքում գործել են տրոցկիստական — մուսավաթական
խմբակներ, վորոնք տարել են գիւմերսիոն, փնսարարական
և լրտեսական աշխատանք: Տրոցկիստական — մուսավաթա-
կան բանդիտները, ոտարերկրյա հետախուզությունների
գործակալները խցկվել եյին նաև մեր կուսակցական կազ-
մակերպությունները և յերկար ժամանակ գրավել պատաս-
խանատու պաշտոններ:

Այս բոլորն ասում է, վոր Ադրբեջանի բոլշևիկների
առաջ ամբողջ ուժգնությամբ և սրությամբ կանգնած է
կուսակցության և ժողովրդի ամենամոխերիմ թշնամիների՝
տրոցկիստների, զինովյեւականների, աջերի, մուսավաթա-
կանների, դաշնակների և Փաշիստական այլ գործակալնե-
րի, լրտեսների ու գիւմերսիաների հետագա մերկացման
ու արմատական անելու խնդիրը:

Բազմի համաքաղաքային կուսակցական 22-րդ կոնֆե-
րանսը վոչ — անկեղծ համարեց Եֆենդիյեւի, Սուլթանովի
և ադրբեջանյան մյուս նացիոնալ — ուկրոնիստների վար-
քագիծը, վորոնք մինչև վերջին ժամանակներս յերկերեսա-
նություն են անում կուսակցության առաջ, հովանաւոր-
ում և քողարկում են պարոնայք Չոբան Չադեյի, Գու-
բայդուլինի, Ջամալբեկովի և մյուս հակահեղափոխական-
ների լիտի հակախորհրդային աշխատանքը:

Մեր համազումարն Ադրբեջանի բոլոր բոլշևիկների ա-
նունից բարձրաձայն կատի, վոր մեր մեծ կոմունիստական
կուսակցության՝ լենինյան — ստալինյան խնտերնացիոնա-
լիզմի կուսակցության մեջ տեղ չունեն թշնամիներին քո-
ղարկող և հովանաւորող յերկերեսանիները, վոր աղբը-
բեջանյան բոլշևիկները չիկացած յերկաթով արմատա-
լիել կանեն իրենց շարքերից նացիոնալ — ուկրոնիզմի մնա-
ցորդներին այնպես, ինչպես և բոլոր տրոցկիստական ու
այլ յերկերեսանիներին՝ մեր կուսակցության թշնամիների
գործակալներին, վոր ադրբեջանյան բոլշևիկներն անխնայ

հաշիվ կտեսնեն հակակուսակցական ատամնաչիկների և
գրուպովչիկների մնացորդների հետ: Հենց նրանց թեի
տակ յերկար ժամանակ գործել են մորի հակահեղափոխա-
կաններ Չոբան Չադեյ, Գուբայդուլինը, Ջեյնալին, Այի
Նադիրը և մյուսները: Հենց նրանց թեի տակ են թշնամի-
ները կարողացել, խեղաթյուրելով գիտությունը և պատ-
մությունը, ծաղրել ադրբեջանյան ժողովրդին, ադրբեջա-
նյան լեզուն, փորձելով ադրբեջանյան կուլտուրան և ադր-
բեջանյան լեզուն դարձնել ոսմանիզմի կցորդ:

Մեզ մոտ յեղած մի շարք ադրբեջաններն ասում են,
վոր դեռևս վոչ բոլոր կուսակցական աշխատողները, մաս-
նաւորապես Լեռնային Ղարաբաղի մարզի աշխատողները,
բոլոր յեղրակացություններն են հանում դաշնակցական հա-
կահեղափոխության — հայ ժողովրդի այդ դադրելի վոխե-
րիմ թշնամիների բեկորների աշխուժացման փաստից, թըշ-
նամիներ, վորոնք միակցվել են տրոցկիստների հետ և
նրանց հետ միասին կատարում են գիւմերսիաների, լրտես-
ների, Փաշիզմի գործակալների դերը:

Դոմլաթովը վոչնչով չի տարբերվում Եֆենդիյեւից,
Կադիրլուց և մյուսներից: Ծիշտ վարվեց Բազմի կուսակ-
ցական կոնֆերանսը՝ Բազմին հանձնարարելով մինչև
վերջը հետաքննել Դոմլաթովի վարքագիծը:

Այժմ կարելի չէ հաստատված համարել, վոր նացիո-
նալ — ուկրոնիստները, արտահայտելով ադրբեջանյան ջախ-
ջախած հակահեղափոխական բուրժուազիայի ակնկա-
լությունները, միակցվելով տրոցկիստական — բուխարի-
նյան, մուսավաթական և Փաշիստական այլ տարրերի
հետ, վերջնականապես դարձել են ադրբեջանյան ժողովրդի
դավաճանները, մատնիչները և ամենամոխերիմ թշնամի-
ները:

ԱՎԵԼԻ ԲԱՐՁՐ ԿՈՒՍԱԿՑԱԿԱՆ-ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱՋԻՈՍՏԱՆՔԻ ՄԱԿԱՐԴԱԿԸ

Վերևում յես խոսեցի Շամախում և Բելոկանիում կուսակցութեան կանոնադրութեան և ներկուսակցական դեմոկրատիայի աղաղակող խախտումների մասին: Կարելի չէ տառնյակ փաստեր բերել մյուս շրջանային կուսակցական կազմակերպութիւնների աշխատանքի պրակտիկայից: Մենք առանձին շրջաններում ունեցել ենք շրջկոմների ամբողջովին կոռուպացիայի յենթաբերված կազմեր:

Շատ ու շատ տեղեր մեր կուսակցական աշխատողները գոլողական շրջաններում ամբելի շուտ նմանվել են վատ գոլողատնտեսների, քան թե կորստնետնութիւնների քաղաքական ղեկավարների: Փաստերն ասում են, վոր մեր շրջանային կազմակերպութիւնների շատ ղեկավարներ վատ են կապված մասսաների հետ, հանդիսանում են սկզբնական կուսկազմակերպութիւնների հազվագեպ հյուրերը, հաճախ բախկանանալով պատահական շրջադարձութիւններով:

Նույնու ժամանակ նախկին քարտուղար ընկ. Իբրաղիմ Իբրինակ, վոր մի անգամ չի յեղել մետաքսակարծանկան № 1 ֆարբիկում և չի ճանաչում վոր մի կոմունիստի ու ստախանովականի: Թաուզի շրջանում աշխատանքի յերկու տարվա ընթացքում շրջկոմի նախկին քարտուղար ընկ. Վերբեն լեռնային և գերմանական գոլներում յեղել և ընդամենը մեկ անգամ:

Անկուսակցական ակտիվի հետ, բանխորհրդի և կուստնտեսականների մասսաների հետ մեր կուսակցական կազ-

մակերպութիւնների ունեցած թույլ կապի, համակրողների հետ տարվող վատ աշխատանքի մասին և խոսում նաև կուսակցութեան մեջ ընդունելութեան ուղղութեամբ տարվող չափազանց թույլ աշխատանքը:

Առանձին կոմունիստների նկատմամբ շրջկոմների կողմից ցուցաբերված վոր - զգայուն, յերբեմն բյուրոկրատական վերաբերմունքի մասին են ասում նաև այն սխալները, վոր թույլ են տրված կուսակցական փաստաթղթերի ստուգման և փոխանակման պրոցեսում: Համկ(բ)Կ Կենտկոմի Պլենումում ընկեր Ստալինի տված ղեկուցումը և նրա յեզրափակման խոսքը պարտաւորեցնում են մեզ ամենախորն ուշադրութեամբ վերաբերվել այսպես կոչվող պատվութեան համար վտարվածների կատեգորիային: Այն դրութիւնը, վոր 1-116 քննված ապելյացիոն դիմումներից կուսակցութեան չարքերում վերականգնված են 787 հոգի և համակրող են փոխադրված 49 հոգի, ասում և այն մասին, վոր պետք է մինչև վերջը հասցնել այդ ուղղութեամբ թույլ տրված սխալների սկսած ուղղումը:

Դատաաֆյուրի շրջկոմը, որինակ, իր անգրագիտութիւնը վերացնել չցանկանալու համար կուսակցութիւնից վտարել է ընկ. Հախլիբդիյեվ Ռաֆի Գերիմ ողլուն: Ապելյացիոն դիմումը քննելիս պարզվել է, վոր ընկ. Հախլիբդիյեվը կուսակցութեան միանգամայն գրագետ անդամ է: Միևնույն ժամանակ Դատաաֆյուրի շրջկոմը չի նկատել մոլի թշնամուն, վորը մինչև վերջին որերս գործել է շրջգործկոմում:

Լեռնային Ղարաբաղի մարզկոմը կուսակցութեան չարքերից պատվութեան համար հեռացրել է կոմունիստներ Ասատուրովային, Սաղիյանին և Ալադյանին: Այդ ընկերների ապելյացիոն դիմումների քննումն Ադրկ(բ)Կ Կենտկոմում ցույց է տվել, վոր այդ բոլոր ընկերները ստախանովականներ են և ակտիվ կերպով մասնակցում են կուսակցական կյանքին:

Փաստերն ասում են, վոր կուսակցութեան թշնամիներն ամեն տեսակի միջոցներով փորձում են խցկվել կուսակցութեան չարքերը: Յերբեմն այդ գործում նրանց ոգնում են առանձին կուսակցական կազմակերպութիւնների ղեկա-

վարենքը: Այսպես, որինակ, Նարեկանովի շրջկոմի քարտուղար ընկ. Վարդանովի անձնական նախաձեռնությամբ կուսակցության շարքերում վերականգնվել է խաբեբա Եմիլբեկը, վրոբ կապ է ունեցել խորթ թշնամական տարրերի հետ: Բնորոշ է, վրոբ ինքն Եմիլբեկը, այն բանից հետո, յերբ նրա առաջին ապելյացիոն դիմումը մերժվել էր Կենտկոմի բյուրոյի վրոբշմամբ, կուսակցության շարքերում վերականգնվելու հարց չէր բարձրացրել: Այդպիսով, ընկ. Վարդանովն Եմիլբեկի յեռանդուն միջնորդն է հանդիսացել, փորձելով նրան նորից քարշ տալ կուսակցության շարքերը:

Ընկեր Ստալինի պատմական ցուցումները կուսակցական կազմակերպություններին պահանջել են վճռականորեն ուժեղացնել ուշադրությունը դեպի կոմյերիտմիությունը և ամրացնել նրա նկատմամբ կուսակցական ղեկավարումը:

Կոմյերիտմիության մեր Ազրբեջանյան կազմակերպությունը, իրացնելով ընկեր Ստալինի ցուցումները, դպրվորեն ամրացել է և բարելավել իր աշխատանքը, ահալի մասնակցություն բերելով սոցիալիստական շինարարությանը: Կոմյերիտակներին բաղմահազարանոց բանակն աննախընթաց կերպով նվիրված է մեր կուսակցությանը և նրա առաջնորդ մեծ Ստալինին:

Պետք է ասել, վրոբ դեռևս վոչ բոլոր կուսակցական կազմակերպություններն են, վրոբ կոմյերիտմիությանը ցույց են տալիս պետք յեղած դործոն ոգնությունը, մասնավորապես յերիտասարդության կոմունիստական դաստիարակության այնպիսի կարևորագույն տեղամասում, ինչպիսին պրոպագանդան է: Բախական է ասել, վրոբ 45 շրջաններում կոմյերիտական քաղվարակներին 2·500 պրոպագանդիստից միայն մոտ 500-ն են կոմունիստներ: Այնպիսի շրջկոմներ, ինչպես Կասում - Իզմայիլլի, Վարդաչենի և մյուս շրջկոմները, 1936—37 թ. թ. ընթացքում վոչ մի անգամ չեն դբարվել կոմյերիտմիության մեջ պրոպագանդի հարցերով և շրջկոմի բյուրոյում չեն դրել ընդհանրապես կոմյերիտական վոչ մի հարց:

Առանձին կուսակցական կազմակերպություններ խախտում են ներմիութենական գեմոկրատիան, անձնական հա-

յեցողությամբ տեղափոխելով կոմյերիտմիության աշխատողներին:

Այդպես է յեղել կուսակցության Զարդոբի շրջկոմում, վրոբ ուրիշ աշխատանքի յե տեղափոխել կոմյերիտմիության շրջկոմի քաղուսուցման բաժնի վարիչ Կասումովին: Չնայած նրան, վրոբ կոմյերիտմիության Կենտկոմը բեկանել է կոմյերիտմիության շրջկոմի բյուրոյի վրոբշմամբ Կասումովին քաղուսուցման բաժնի վարիչի պարտականություններին քաղատելու մասին, կուսակցության շրջկոմը մինչև հիմա Կասումովին թույլ չի տվել վերադառնալու աշխատանքի կոմյերիտմիության մեջ:

Առանձնապես պետք է կանգ առնել առանձին կոմյերիտակներին բախտի նկատմամբ առանձին կուսակցական և կոմյերիտական կազմակերպությունների կողմից ցուցաբերվող բյուրոկրատական վերաբերմունքի փաստերի վրա, վրոբք քրտնաջան դաստիարակչական աշխատանքի փոխարեն դերադասում են կիրառել գլխովին վտարումը կոմյերիտմիության շարքերից:

Մասալլի շրջանում «շրջանի առանձին աշխատողներին վարկաբեկելու համար» կոմյերիտմիության շարքերից վտարվել է կոլտնտեսական Մամեդով Մամեդը: Ստուգումը ցույց է տվել, վրոբ կոմյերիտմիության շարքերից Մամեդը ցույց է տվել, վրոբ կոմյերիտմիության շարքերից կոմմեդովի վտարումը շրջկոմի քարտուղար Կուլիյեյը նրա հայերիտմիության շրջկոմի քարտուղար Կուլիյեյը նրա համար, վրոբ Մամեդովը հանդես է յեկել շրջկոմի աշխատանքի քննադատությամբ: Կոմյերիտմիության Կենտկոմի վրոբշմամբ ընկ. Մամեդով Մամեդը վերականգնված է կոմյերիտմիության շարքերում:

Չի կարելի անցնել նաև մինչև որս առանձին կուսակցական կազմակերպություններում յեղած կազմակերպչական թախիծիվածության մոտով:

Ղաղախի շրջանում կուսակցական փաստաթղթերի հանցավոր այլանդակ պահպանման և շրջկոմի նախկին քարտուղար Վերդիյեյի կողմից դեպի դբանք անպատասխանատու վերաբերմունքի հետևանքով, Ղաղախի շրջկոմից դուրսացվել է կուսակցության թեկնածու Հասան Բիլյանդարովի հաշվառման քարտը: Մի ամիս անց տեղի յե ունեցել

մի ուրիշ թեկնածուական քարտի՝ իմաստ իման խուզարարի Դեմիրչեվի թեկնածուական քարտի հափշտակումը միեւնույն սկզբնական կուսակազմակերպությունից:

Ադրեյ(բ)ի Կենտկոմի վորոշմամբ Գյոզաչի շրջանից Կուսակազմի աշխատելու փոխադրված ընկ. Արուստյունովին Ցամխա կուսակցության Գյոզաչի շրջկոմի կողմից չի հանվել հաշվառումից, վորի պատճառով ընկ. Արուստյունովին Ցամխա ընթացքում բոլորովին կտրված է յեղել կուսակցական նշաններից:

Քյուլբգամի շրջանի կուսակցական ղեկավարներ Կաֆար զադեյի ու Մամեդովի և Կենտկոմի ներկայացուցիչ Ասադ Ախունդովի հանցավոր անպատասխանատվության հետևանքով վերջերս անցած Քյուլբգամի շրջանային կուսակցական կոնֆերանսը վոմանք ոգտագործել են այն բանի համար, վորպեսզի շրջկոմի կազմի մեջ քարշ տան բացահայտորեն անարժան, պատահական, իսկ յերբեմն կասկածելի մարդկանց:

Շրջկոմի քարտուղարներ Կաֆար զադեն և Մամեդովին ինքնահեռացել են կոնֆերանսը ղեկավարելուց, և դրանից չի զրացել ոգտվելու շրջանային դատախազ Քերիմովը, վորի կուսակցականութունն ու քաղաքական դեմքը չափազանց կասկածելի յեն: Քերիմովը, վոչ նման շրջանային կուսակցական կազմակերպությանը, կոնֆերանսի «նախապատրաստումն» սկսել է նրա անցկացումից մի ամիս առաջ, կազմակերպել է խմբակային ժողովներ, կատարել է մարդկանց համարատախան «մշակում»: Ադրեյանի Կ(բ) Կենտկոմը չէր կարող իրավադոր ճանաչել աբդալի կոնֆերանսը, բեկանել է այն և առաջարկել է հրավիրել կուսակցական նոր կոնֆերանս:

Վերջապես չի կարելի անցնել այնպիսի աղաղակող այլանդակութունների մոտով, ինչպես այն, վոր հայտնաբերվել են Ղուբաթլիի և Նուխու կուսկոնֆերանսներում: Բավական է ասել, վոր հենց վոր կոնֆերանսում յեղվածներին մեջ հիշատակվում էր շրջկոմի նախկին քարտուղար Նադիրչիյի անունը, պատվիրակները, վորոնց Նադիրչիյի որհնությամբ կազմակերպել էր ինչ-վոր մեկի ստորաքարշ ձեռքը, կանգնում էին, ստորաքարշներից մեկը ձայնում

էր «ուռա» և ամբողջ կոնֆերանսը խմբովին «ուռա» յեր աղդարարում Նադիրչիյի պատվին: Նման, վոչնչով չքողարկված, ստորաքարշությունից զայրացած, դարձացած այն բանից, վոր նրա յերեւելու ժամանակ ել կոնֆերանսը վորքի կանգնեց, Կենտկոմի հրահանգիչ ընկ. Սարկիսովը հարկադրված էր կարգի հրավիրելու չափը կորցրած ստորաքարշներին:

Այս բոլորից հետո կարելի՞ յէ, արդե՞ք, ասել, վոր Ղուբաթլիի կուսակցական կազմակերպության մեջ, վորը ղեկավարել է Նադիրչիյը, ապահովված է յեղել բոլշևիկյան ինքնաքննադատության ծավալումը, վորը կարեւորագույն պայման է հանդիսանում կուսակցական աշխատանքի խոշորագույն թերությունները վերացնելու պայքարում, թշնամիների դեմ մղվող պայքարում:

Նադիրչիյի հետքերով յեն գնացել նաև Նուխու քաղկոմի նախկին ղեկավարները, վորոնք կոնֆերանսի բացմանը հրավիրել են նախագահումբ և նրա աշխատանքն սկսել են անվերջ վողջույններից, վորոնց հոսանքը դադարեցվել է Ադրեյ(բ)ի Կենտկոմի ներկայացուցչի միջամտությամբ:

Կենտրոնական Կոմիտեն հարկադրված յեղավ հանել կուսակցական աշխատանքից կուսակցության մի շարք շրջանային կոմիտեների քարտուղարներին, մասնավորապես Ջուլաբլինսկուն, վորը կապված է թշնամի տարրերի հետ, հայտնաբերում է նացիոնալիստական տրամադրություններ, վորը, ինչպես այժմ պարզվում է, նրա մոտ գուգակցվել է կատարյալ բարոյական քայքայման հետ:

Կենտկոմը հարկադրված յեղավ հանել կուսակցական աշխատանքից նաև Կասում - Իզմայիլլիի շրջկոմի նախկին քարտուղար Շիխիյեվին, վորը մի ամբողջ շարք այլանդակություններ է թույլ տվել իր աշխատանքում, հովանավորել է ժողովրդի թշնամիներին, վորոնք անց էին կացնում իրենց նողկալի վնասարարական աշխատանքը և հալածում լավագույն ստախանովականներին, մասնավորապես հայտնի չքանչանակիր Բաստի Բադիրովային:

Այդ բոլոր փաստերը պահանջում են մարդկանց ստուգման և նրանց ընտրության գործի վճռական բարելավումը, կուսակցական կադրերի պատրաստման ու վերապատրաստման գործի վճռական և արմատական բարելավումը:

VI

ՏԻՐԱԳԵՏԵԼ ԲՈՒՂԵՎԻՋՄԻՆ, ՎԵՐՋ ՏԱԼ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱՆՀՈԳՈՒԹՅԱՆԸ

Ընկեր Ստալինը ՀամԿ(Բ)Կ Կենտկոմի Պլենումում իր ցուցումներում ասել և՛.

«Յեռ կարծում եմ, վրո յեթե մենք կարողանալինք, յեթե մենք ի վիճակի չլինելինք մեր կուսակցական կազմերը վարից-վեր նախապատրաստելու իդեոլոգիայես և կոխելու նրանց քաղաքականորեն աշնպես, վոր նրանք կարողանալին ազատորեն կոդմորոշվել ներքին ու միջազգային իրադրության մեջ, յեթե մենք կարողանալինք դարձնել նրանց միանգամաշն հասուն լենինյաններ, մարքսիստներ՝ ընդունակ առանց լուրջ սխալների լուծելու յերկիրը ղեկավարելու հարցերը, ապա դրանով մենք իննը տասերորդով լուծած կլինելինք մեր բոլոր խնդիրները»:

Բավական է ասել, վրո մեր չրջկոմների քարտուղարների կազմից, վորոնք աշխատում և յին ամինչև այս համագումարը, 30 տոկոսը վոչ մի հատուկ պատրաստություն չեն ունեցել: Կուսկոմների քարտուղարների և կուսկազմակերպիչների կազմում առ 1-ն հունվարի 1937 թ. կուսկոմների քարտուղարների 82 տոկոսը կուսակցական — քաղաքական կրթություն չի ունեցել:

Այդի(բ)Կ Կենտկոմն սկսել է աշխատանքի ամբողջ սխառմի վերակառուցումը կազմերի պատրաստման բնագավառում: Կազմակերպվել են 6-ամսյա կուսակցական դասընթացներ, ուր պետք և ուղարկվեն սկզբնական կուսկազմակերպությունների քարտուղարները, իսկ նրանք տե-

ղերը վերադառնալուց հետո — նրանց տեղակալները և սկզբնական կուսկազմակերպությունների ամենաընդունակ անդամները:

Առանձին ուշադրություն պետք է դարձնել ընկեր Ստալինի ցուցումների կատարմանը՝ մեր կուսակցական կազմակերպությունների հրամանատարական կազմի համար տեղակալների ընտրության մասին:

Դա կուսակցական ղեկավարությանը կզբավի նոր հաղարավոր՝ վերջին տարիներս դործնական աշխատանքում աճած կուսակցության անդամների, դա կնպաստի կուսակցական ղեկավարների նոր կազմերի աճին ու պատրաստմանը:

Կուսակցական որդանների ընտրությունները, վրո կատարվել են ՀամԿ(Բ)Կ Կենտկոմի Պլենումի վորոշման հիման վրա, գդալիորեն նորոգել ևն նրանց կազմը: Կուսկոմների կազմում կեսից ավելին նրանք են, վրո չեյին մանում կուսկոմների հախկին կազմի մեջ, և 36 տոկոսն ընտրվել են առաջին անգամ: 1689 կուսկազմակերպիչներից 654-ը (38,7 տոկոս) ընտրվել են առաջին անգամ. կուսկոմների 713 քարտուղարներից 208-ը (20,2 տոկոս) ընտրվել են առաջին անգամ: Այդ բոլորն ահագին ուժով գնում է կուսակցական նոր կազմերին ոգնելու խնդիրը, կազմեր, վրո կուսակցական ղեկավարության են անցել վերջին ընտրությունների հետևանքով:

Յեթե նկատի առնենք, վրո ամբողջ ադրբեջանյան կուսակցական կազմակերպության մեջ կան 2400-ից ավելի կուսկոմների քարտուղարներ և կուսկազմակերպիչներ, ապա տեղակալներ մոցներ և նրանց ուսուցումը սկզբնական կուսակցական կազմակերպությունների ղեկավար կազմին կալելացնի դարձյալ մոտ 5 հազար ստուգված և միանգամայն պատրաստված՝ ստորին կուսակցական կազմակերպությունների ղեկավարներ:

Մեզ հարկավոր է բուլչեիկորեն իրացնել ընկեր Ստալինի ցուցումները մեր կուսակցական աշխատողների պատրաստման, աճեցման և լենինյան — ստալինյան կոմիսիանքի գործում:

Դրա հետ անմիջապես կապված են կուսակցական պրոպագանդի և ագիտացիայի հարցերը: Բոլշևիկմին տիրապետելու լինելիքը, վրո դրել և ընկեր Ստալինը, մեզինք պահանջում ե կուսակցական պրոպագանդի վորակի վճռական բարելավում, վրո կոմունիստների բոլշևիկյան կոմիվածքի վճռական պայմանն և հանդիսանում:

Ավելի ևս ծավալելով քաղաքական դաստիարակութունը, անհրաժեշտ և ձեռք բերել յուրաքանչյուր կոմունիստի լենինյան — ստալինյան բարձր պաղապարականութուն և այդ հիման վրա նրա մարտունակության ու դեպի կուսակցության ու ժողովրդի թնամիններն անհաշտության բարձրացում:

Այն խնդիրները, վրո դրել և ընկեր Ստալինն այն մասին, վրոպեսող ուշադրութունը պարձվի ԽՍՀՄ-ի թիշաղվային դրության ու ներքին կյանքի քաղաքական մեծ հարցերի կողմը, պահանջում են ամբողջ կուսակցական յուսավորության և քաղաքական ագիտացիայի գործի բարձրացումը: Ահա թե ինչու մարքսիզմի — լենինիզմի պրոպագանդի այն դրվածքը, կոմունիստների պաղապարականքաղաքական այն մակարդակը, վրո մենք ունենք, չեն կարող բավարարել մեզ:

Առանձնապես պետք և խոսել այն բանի մասին, վրո անհրաժեշտ և վճռականապես բարելավել մեր կուսակցության, մասնավորապես Անդրկովկասի և Ադրբեջանի կուսակցական կազմակերպությունների պատմության ուսումնասիրության գործի դրվածքը: Հայտնի յե, վրո ախտեղ, այս տեղամասում Ա. Հ. Կարայեվը, Միրզա Դամուդ Հյուսեյնովը, աթմ մերկացված վրոպես Վրաստանում արոցկիստական-նացիոնալիստական հակահեղափոխական կենտրոնի հովանավորող, ոգնող և մասնակից Մամիա Որախելաչվիլին, կուսակցության մերկացված թնամիններ Բուլշայանը, Միքայիլ Հյուսեյնովը, Ռուհուլա Ախունդովը, Սեֆը և ուրիշները քիչ չեն մնասել, փորձելով աղավաղել անդրկովկասյան, ադրբեջանյան և Բազվի կուսակցական կազմակերպությունների հերոսական պատմությունը:

Այդ կապակցությամբ առանձին դեր և ստանում ընկ. Բերիայի «Անդրկովկասի բոլշևիկյան կազմակերպություն-

ների պատմության հարցի շուրջը» գեկուցման հետագա ևլավելի խորացրած ուսումնասիրությունը: Ընկ. Բերիան իր աշխատանքով ամենաարժեքավոր ներդրում մտցրեց մեր կուսակցության, Լենինի — Ստալինի կուսակցության պանծալի պատմության ուսումնասիրության մեջ:

Պրոպագանդի, ագիտացիայի և մասսաների կազմակերպման գործում հսկայական դեր և խաղում մեր մամուլը: Ադրբեջանում հրատարակվում և 9 լեզվով 130 թերթ: Բացի դրանից, հրատարակվում և 40 ժուռնալ և բյուլետեն: 1934-1936 թվականներին Ադերնեշրը լույս և ընծայել 784 անուն գիրք՝ ավելի քան 12 միլիոն տիրաժով: Զգալի աշխատանք և ծավալել Ադրկուսհրատը:

Մեր թերթերը տառապում են բավականաչափ սրության բացակայությամբ, հաճախ թույլ են տալիս աններեքի վրեպումներ, վրոնք վկայում են, վրո մեր թերթերի խմբագրություններում ևս բոլոր յեղրակացությունները չեն հանել ՀամԿ(բ)Կ Կենտկոմի Պլենումի վրոշումներից և ընկեր Ստալինի ցուցումներից:

Այդ տեսակետից պետք և խոստովանել, վրո մենք ընդհուպ չենք մոտեցել մեր խմբագրությունների աշխատողների վրակի և պաղապարական — քաղաքական մակարդաների բարձրացման խնդրին, չենք կարողացել մեր թերթերն ապահովել ստուգված, սոկուն և քաղաքականապես դրադետ մարդկանցով:

Ահա թե ինչու ՀամԿ(բ)Կ Կենտկոմի Պլենումի վրոշումների լույսի տակ կուսակցական բոլոր կազմակերպություններին անհրաժեշտ և լրջորեն դբաղվել մեր թերթերին անմահ Լենինը և ժողովուրդների մեծրով, հիշելով, վրո անմահ Լենինը և ժողովուրդների մեծ առաջնորդ ընկեր Ստալինն անմիջականորեն դեկավադել են մամուլը, ընդհուպ դբաղվելով ամբողջ խմբագրական աշխատանքով: Պետք և միշտ հիշել, վրո ընկեր Ստալինն անխատանքով: Պետք և միշտ հիշել, վրո ընկեր Ստալինն անդուլ ուշադրություն և դարձնում մեր մամուլին, անմիջականորեն որեցոր դեկավադելով մեր լենինյան — ստալինյան պանծալի «Պրավդա»-ն, վրո 25-ամյա հորեկյանը վերջերս նեցին ամբողջ կուսակցությունը և ամբողջ յերկիրը:

Ժողովրդի ստոր թշնամիներին՝ ճապոնա — դերմանական
ֆաշիստական հետախուզությունների տրոցկիստական — աջ,
մուսավաթական և դաշնական դորժականների ու լրտեսնե-
րի, վնասարարների, մարդասպանների ու դիվերսանտների
վոչ մի մեքենայութուն չեն կարողացել և չեն կարող
խախտել Ադրբեջանի կուսակցական կազմակերպության
յերկաթե միասնությունը: Մենք անխնա կվոչնչացնենք ու
կճգմենք ամեն մեկին, ով կփորձի ձեռք բարձրացնել մեր
նվաճումների վրա, մեր կուսակցության վրա, մեր սիրելի
և հարազատ Ստալինի վրա: (Բուռն ծափահարությամբ):

Ստալինյան տրադեցիաներին հավատարիմ, մեծ Ստա-
լինի դասախարակած Բադվի և Ադրբեջանի բոլշևիկները
հողմացրել կանեն և կվոչնչացնեն կուսակցության ու Ժո-
ղովրդի ստոր թշնամիներին մնացորդներին, տրոցկիս-
ական և մյուս բոլոր յերկերեսանիներին, նողկալի մատնիչներին,
լրտեսներին ու դիվերսանտներին:

Լալոյներն ծափալելով բոլշևիկյան քննադատությունն
ու ինքնաքննադատությունը, համարձակ և վճռականորեն
հայտնաբերելով թերություններն ու սխալները, անխնա
հաշիվ տեսնելով Ժողովրդի թշնամիների դեմ, սոցիալիզմի
թշնամիների դեմ, ե՛լ ավելի բարձրացնելով իրենց դադա-
փարական — քաղաքական գլխավածությունը, ե՛լ ավելի ա-
մուր տիրապետելով բոլշևիզմին, Ադրբեջանի բոլշևիկներն
ավելի սեղմ կհամախմբեն իրենց շարքերը կուսակցության
լենինյան — ստալինյան Կենտրոնական Կոմիտեյի շուրջը,
մեր ուսուցիչ և հայր մեծ Ստալինի շուրջը:

(Բուռն, յերկարատև ծափահարությամբ): Համա-
գումարի բոլոր պատվիրակները վոտֆի յեն կանգնում: Բա-
ցականչությամբ՝ «Ուռա՛ վե՛ծ Ստալինին», «Կեցցե՛ սո-
ցիալիզմի հաղթանակների կազմակերպիչ ու վոգեշնչող
հարազատ սիրելի Ստալինը»: Յերկարատև ովացիա ըն-
կեր Ստալինի պատվին):

ԱՊՐԲԵՋԱՆԻ ԿՈՄՈՒՆԻՍՏԱԿԱՆ
(ԲՈԼՇԵՎԻԿՆԵՐԻ) ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹՅԱՆ
XIII ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԻ ԲԱՆԱԶԵՎԸ՝

ԱՊՐԲԵՋԱՆԻ Կ(Բ)Կ ԿԵՆՏԿՈՄԻ ՀԱՂՎԵՏՈՒ
ՋԵԿՈՒՅՄԱՆ ԱՌԹԻՎ

Լսելով և քննարկելով ընկ. Բաղիրովի հաշվետու զեկուցումն Աղբբեջանի Կ(բ)Կ Կենտկոմի աշխատանքի մասին, Աղբբեջանի Կոմունիստական (բոլշևիկներ) Կուսակցության 13-րդ համագումարն Աղբբեջանի Կ(բ)Կ Կենտկոմի Վարդաբական գիծը պտնում է ճիշտ և պրակտիկ աշխատանքը՝ բավարար :

Անշեղորեն իրադարձելով՝ Կուսակցության պլեումովը գիծը, Աղբբեջանի Կոմունիստական (բոլշևիկներ) Կուսակցությունը ՀամԿ(բ)Կ Կենտկոմի դիրեկտիվները և մեծ Ստալինի ցուցումների կատարման հիման վրա նշանակելի հաջողություններ է ձեռք բերել սոցիալիստական շինարարության բոլոր թնագավառներում :

Ստեղծվել և զործի յեն զբվել մի ամբողջ շարք նոր նավթային հանքեր և արդյունաբերական ձեռնարկություններ. Ազիդրեկովի անվան, Միկոյանի անվան, Բերիայի անվան, Քյոռզյոյի, Շոնգարի, Ալյաթի նավթահանքերը, նավթաթոր պործարանները, ստանոկականաց պործարանը, կարի Փարբիկը, տրիկոտաթի կոմբինատը, Կիրովարանի, Ղուբայի և Նուխու ելեկտրակայանները, Սումգայիթի տոսկա-խառնման Փարբիկը և այլն :

Նավթի հանույթն Աղբբեջանի նավթային արդյունաբերության մեջ 1933 թվականի 15.330.000 տոննից բարձրացել է 20.556.000 տոննի՝ 1936 թվականին, իսկ հանրապետության ամբողջ արդյունաբերության ընդհանուր արտադրանքը մի միլիարդ 221 միլիոն ուսկուց՝ մինչև ավելի քան 2 միլիարդ ուսկուց :

Անցած տարիները բնորոշվում են գյուղատնտեսությունից հետադադարացումով, հանրապետությունից կոլտնտեսությունների աճումով ու կադմակերպչական-տնտեսական ամրապնդումով։ Առ 1-ն հունվարի 1937 թ. կոլտնտեսություններում միացված և հանրապետությունից բոլոր գյուղացիական տնտեսությունների 84,5 տոկոսը՝ 1933 թվականի 45,4 տոկոսի հանդեպ։ Սոցիալիստական սեկտորի տեսակարար կշիռը ցանքային տարածությունների մեջ 1933 թվականի 61,8 տոկոսից բարձրացել է 1936 թվականին մինչև 88,2 տոկոսի, իսկ բամբակի նկատմամբ՝ մինչև 95,3 տոկոսի։ Բամբակի բերքատվությունն այդ տարիներին հեկտարին 6,9 ցենտներից բարձրացել է մինչև 10,3 ցենտների, բամբակի հանձնումը մեր սոցիալիստական արդյունաբերությունը 1933 թվականի 132 հազար տոննից բարձրացել է մինչև 202 հազար տոննի՝ 1936 թվականին։

Աճում ու զարգանում է հանրապետությունից անասնաբուծությունը։

Աղբրեջանը ԽՍՀՄ-ի յերկրորդ մերձարեւադարձային բաղան սլարձնելու մասին ընկեր Ստալինի ցուցումների կատարման հիման վրա ձեռք են բերվել առաջին հաջողությունները թեյի, ցիտրուսայինների և մյուս մերձարեւադարձային կուլտուրաների զարգացման բնադաւառում։

Բացառիկ հաջողություններ է ձեռք բերել ժողովրդական կրթությունը և Աղբրեջանի ժողովուրդների ձեռք աղգային, բովանդակությունը սոցիալիստական կուլտուրան։ 1933-1936 թվականներին Աղբրեջանում կառուցվել է 303 նոր դպրոց, ստեղծվել են նոր միջնակարգ և բարձրագույն կրթական հաստատություններ։ Գրականությունը, յերաժշտությունը, ճարտարապետությունը և արվեստի մյուս բոլոր տեսակներն անցած տարիներին իրենց զարգացման մեջ լայն թափ են առաջել։ Այս տարիներին աճել են դրողների, բանաստեղծների, գրամատուրգների, դերասանների, կոմպոզիտորների և նկարիչների նոր կադրեր։

Անշաղի բարձրացել ու աճել է բանվորների, կոլտնտեսականների, խորհրդային ինտելիգենցիայի և բոլոր աշխատավորների նյութական բարեկեցությունն ու կուլտուրական սպասարկումը։ Զգալիորեն զարգացել ու բնագործակից է առետրական ցանցը և ավելի քան յերկու անգամ աճել է մանրածախսի ապրանքաշրջանառությունը։ Բացվել են մի շարք նոր թատրոններ, կինոներ, կուլտուրայի և հանգստյան պարկեր, ընդարձակվել և հիվանդանոցների ցանցն ու նրանց մեջ մահճակալների թիվը և վանդակները և մանկապարտեզների ու մանկամսուրների լայն ցանց։

Այդ հաջողությունները ձեռք են բերվել շնորհիվ այն ահագին ոգնություն և ամենորոյա ուշադրություն, վոր զարձնում են Աղբրեջանի կուսակցական կադմակերպությունը ՀամԿ(Բ)Կ Կենտրոնական Կոմիտեն և անձամբ ընկեր Ստալինը։

Անցած տարիներին ավելի ևս աճել ու ամրապնդվել է վրաստանի, Հայաստանի, Աղբրեջանի և ամբողջ Խորհրդային Միության ժողովուրդների ստալինյան բարեկամությունը։

Անդրկովկասյան Ֆեդերացիան, վոր ստեղծել են Լենինը և Ստալինը, ահագին պատմական դեր է խաղացել Անդրկովկասի հանրապետությունների հզորություն ամրապնդման, մուսավաթականների, դաշնակների և մենչևիկների հակահեղափոխական կուսակցությունների ու նրանց գործակալների — նացիոնալ — ուկրոնիստների ջախջախման գործում։ Անդրկովկասյան Ֆեդերացիան նպաստել է Անդրկովկասի ժողովուրդների անխղի ղ բարեկամություն հաստատմանն ու նրանց կուլտուրաների ծաղկմանը և նախապատրաստել է վրաստանի, Հայաստանի ու Աղբրեջանի անմիջական մուսքը Խորհրդային Սոցիալիստական Հանրապետությունների Միության մեջ։

Այդ բոլոր հաջողությունները հնարավոր դարձան ամբողջ Խորհրդային Սոցիալիստական Հանրապետությունների Միության մեջ սոցիալիզմի համաշխարհային-պատմա-

կան հաղթանակների հիման վրա միայն, վորոնք իրենց ցայտուն արտահայտութիւնը դռան մարդկութեան պատմութեան մեջ մեծագույն փաստաթուղթ հանդիսացող և իրենով յեղի թաղաքական կյանքում շրջադարձ նշող նոր Ստալինյան Սահմանադրութեան մեջ:

Սոցիալիստական հասարակութեան կառուցումը հիմնականում ավարտելով, ԽՍՀՄ-ն ՀամԿ(Բ)Կ Կենտկոմի և մեծ Ստալինի ղեկավարութեամբ ընթանում է դեպի կոմունիզմի նոր հաղթանակներ, արմատախիլ անելով ու վոչինչ անելով կուսակցութեան ու ժողովրդի բոլոր թշնամիներին—Ֆաշիզմի ճապոնա — դերմանական, արոցկիստական — բուխարինյան դորձակալներին՝ լրտեսները, բանդիտները, վարձկան մարդասպանները, վնասարարները ու դիվերսանտները այլ շայկային:

Համագումարը նշում է, վոր կուսակցական փաստաթղթերի ստուգումն ու փոխանակումը, վոր կուսակցութիւնը կատարեց ընկեր Ստալինի նախաձեռնութեամբ և նրա ցուցումների հիման վրա, նպատակեցին կուսակցական կազմակերպութիւնները շարքերի դիպի մաքրմանը հակահեղափոխական արոցկիստներից, դինովիսականներից, բուխարինականներից, մուսափաթականներից, դաշնականներից և կուսակցութեան ու ժողովրդի այլ թշնամիներից: Սակայն, այն հանգամանքը, վոր կուսակցական փաստաթղթերի փոխանակումից հետո ևս մերկացվել են մի շարք հակահեղափոխական յերկերեսանիւնը, արոցկիստներ ու բուրժուական նացիոնալիստներ, — ասում է այն, վոր Ադրբեջանի Կ(Բ)Կ կուսակցական կազմակերպութիւնները, չնայած ՀամԿ(Բ)Կ Կենտկոմի և ընկեր Ստալինի քանիցս արած ցուցումներին, չեն կարողացել մինչև վերջ արմատախիլ անել կուսակցութեան մեջ թաղնված բոլոր թշնամիներին և վերջնականապէս կասեցնել նրանց վնասարարական, լրտեսական ու դիվերսիոն գործունէութիւնը:

Կուսակցական աշխատանքի թերութիւնները մարքախտական — լենինյան խորագույն անալիզը, վոր տվել է ընկեր Ստալինը ՀամԿ(Բ)Կ Կենտկոմի վերջին Պլենումում արած գեղուցման մեջ, ղինել է ամբողջ կուսակցութեանը:

Բոլոր բուլժեիկներին ամբողջ կուսակցական աշխատանքի վերակառուցման գործին ծրագրով:

Այդ թերութիւնները, վորոնք վայանում են կապիտալիստական շրջադասման մոռացման, քաղաքական անհոգութեան, տնտեսական հաջողութիւններով տարվելու ու նրանց ստիկրոտ կողմերի մոռացման, կուսակցական—քաղաքական աշխատանքից հեռացման, կուսակցական վանդադրութեան և ներկուսակցական դեմոկրատիայի խախտման, քննադատութեան և ինքնաքննադատութեան թույլ ու չափազանց անբախարար ծավալման մեջ, — լիովին և ամբողջապէս վերաբերվում են Ադրբեջանի կուսակցական կազմակերպութեանը:

Միայն դրա հետեանքով կարող եյին տեղի ունենալ Ադրբեջանի շրջանային ու հանրապետական տնտեսական, խորհրդային և նույնիսկ կուսակցական կազմակերպութիւնների մեջ ճապոնա—գերմանա — արոցկիստական, բուխարինական բանդիտների և նրանց հետ միակցված մուսափաթական ու դաշնակցական հակահեղափոխականների և բուրժուական նացիոնալիստների սողոսկման փաստերը:

ՀամԿ(Բ)Կ Կենտկոմի Պլենումի վերոշման, ընկեր Ստալինի գեղուցման և յեղրափախման խոսքի հիման վրա կատարված կուսակցական որդանների հաշվետվութիւններն ու ընտրութիւնները դադարեցրել են վերջնական կուսակցական կազմակերպութիւնների ամբողջ աշխատանքի վերակառուցման սկիզբը հանդիսացան: Սկզբնական կուսակազմակերպութիւնների հաշվետու — ընտրական ժողովները, շրջանային, մարդային ու քաղաքային կուսակցական կոնֆերանսները, վորոնք անցան բուլժեիկյան քննադատութեան ու ինքնաքննադատութեան պայմաններում, նրախտեցին խոշորագույն թերութիւնների բացահայտման ու դրանց ուղղմանը, զգոնութեան հետագա բարձրացմանը կուսակցութեան ու ժողովրդի թշնամիների դեմ մղվող պայքարում, ել ավելի սերտորեն համալսմբեցին Ադրբեջանի բուլժեիկների շարքերը ՀամԿ(Բ)Կ Կենտկոմի և կուսակցութեան առաջնորդ ընկեր Ստալինի շուրջը:

Աղբրեջանի Կ(բ)Կ 13-րդ համագումարը ՎՈՐՈՇՆՈՒՄ Ե՝

1. Գտնելով, ՎՈՐ ՀամԿ(բ)Կ Կենտկոմի փետրվար-մարտի Պլենումի վորոշումները, ընկեր Ստալինի գեկուցումն ու լեզրափակման խոսքը Պլենումում չատ կոմունիստներ և նույնիսկ կուսակազմակերպությունների առանձին ղեկավարներ զեւեւս մինչև վերջ չեն յուրացրել, համագումարը պարտավորեցնում է Աղբրեջանի Կ(բ)Կ Կենտկոմին, մարզկոմներին, քաղկոմներին ու շրջկոմներին՝ կուսակցական մասսաների մեջ անցկացնել կուսակցության այդ պատմական փաստաթղթերի հետագա խոր պարզաբանումն ու ուսումնասիրությունը, հասնել կուսակցական-քաղաքական աշխատանքի թերազնահատման լիկվիդացիային, կուսակցական մասսայի հետ կապի սամրացմանը, քննադատության ու ինքնաքննադատության հետագա ծավալմանը և կուսակցության կանոնադրության խիստ պահպանմանը:

Համագումարը պարտավորեցնում է բոլոր կուսակազմակերպություններին՝ իրենց ամբողջ աշխատանքի հիմքում դնել ընկեր Ստալինի ցուցումների իրացումը բոլշևիզմին տիրապետելու և կադրերի քաղաքական դաստիարակության մասին այնպես, Վորպենգի յուրաքանչյուր կոմունիստ կարողանա ճիշտ կողմորոշվել ներքին ու արտաքին իրադրության մեջ, մերկացնել Ժողովուրդի թշնամիները բոլոր մեքենայությունները և բոլշևիկոթեն իրագործել կուսակցության վորոշումները:

Համագումարը պարտավորեցնում է Աղբրեջանի Կ(բ)Կ Կենտկոմին՝ հենց ամենամոտ ժամանակներում ավարտել մարզային, քաղաքային, շրջանային կոմիտեների և սկզբնական կուսակազմակերպությունների քարտուղարների տեղակալներ բնորոշու աշխատանքը:

Համագումարը հանձնարարում է Աղբրեջանի Կ(բ)Կ Կենտկոմին, համապատասխան փետրվար - մարտի Պլենումի վորոշումների և ՀամԿ(բ) Կենտկոմի ցուցումների, կուսկոմների քարտուղարների, կուսակազմակերպիչների ու նրանց տեղակալների համար կազմակերպել կուսակցական դասընթացներ, դրանց ապահովելով կուսակցականորեն-տոկուն և վորակյալ դասատուներով: Ընդգծելով կուսկոմնե-

րի քարտուղարների, կուսակազմակերպիչների ու նրանց տեղակալների համար դասընթացների խոշոր քաղաքական նշանակությունը, համագումարը դետում է, ՎՈՐ դասընթացների աշխատանքը պետք է լինի Աղբրեջանի ամբողջ կուսակցական կազմակերպության ուղադրության կենտրոնում:

Համագումարը հանձնարարում է Աղբրեջանի Կ(բ)Կ Կենտկոմին՝ առանձին ուղադրություն դարձնել կուսակցական նոր կադրերին պրակտիկ ոգնություն կազմակերպելու վրա, կադրեր, վորոնք կուսակցական որդանների վերջին հաշվետվությունների և ընտրությունների հետևանքով ղեկավարության են անցել:

Նշելով ԱղբրԿ(բ)Կ Կենտկոմի, մարզկոմների, քաղկոմների, շրջկոմների պրենումների անկանոն և հազվագյուտ դեպքերում հրավիրումը և պրենումների անդամների անբավարար ներդրումը կուսակցական դործնական աշխատանքի, ՎՈՐ կուսակցության կանոնադրության և ներկուսակցական դեմոկրատիայի ուղղակի խախտում է հանդիսանում, համագումարն առաջարկում է ապահովել Կենտկոմի, մարզկոմների, քաղկոմներին և շրջկոմներին պրենումների կանոնավոր հրավիրումն այնպես, Վորպենգի այդ պրենումներում քննարկվեն կուսակցական-քաղաքական աշխատանքի կարևորագույն հարցերը:

Համագումարը նշում է կուսակցության մեջ ընդունելության անբավարար աշխատանքը և այդ կարևորագույն դործն ինքնահոսի մատնելը: Համագումարը պարտավորեցնում է Աղբրեջանի կուսակազմակերպություններին՝ բարելավել կուսակցական-դաստիարակչական աշխատանքը կուսակցության անգամության թեկնածուների, համակրողների և անկուսակցական ակտիվի հետ, ներգրավելով նրանց կուսակցական և հասարակական կազմակերպությունների աշխատանքի մեջ:

Համագումարը հանձնարարում է ԱղբրԿ(բ)Կ Կենտկոմին չարունակել և հենց մոտակա ժամանակում ավարտել կուսփաստաթղթերի ստուգման ու փոխանակման ժամանակ թույլ առված սխալների ուղղման աշխատանքը, սխալներ, ՎՈՐ կայանում են ղեպի կուսակցության տաանձին անդամ-

կերպությունների պատմության հարցի շուրջը» ղեկուցման խոր ուսումնասիրությունը կոմունիստների կողմից:

Աղբյ(բ)Կ Կենտկոմի կարևորագույն խնդիրն է Մարքսի-Ենգելսի-Լենինի-Ստալինի աշխատությունների հետադաս հրատարակությունն աղբյ(բ)Կների լեզվով և գոյություն ունեցող թարգմանությունների մեջ թույլ տրված ամենակոպիտ աղավաղումների ու սխալների ամենաարագ ուղղումը:

3. Նոր Ստալինյան Մահմանադրությունը, խորհրդային դեմոկրատիայի ընդլայնումը, կոմունիզմի համար, մարդկանց զիտակցություն մեջ կապիտալիզմի մնացորդների հաղթահարման համար մղվող պայքարի հետագա խնդիրները, մեր եպոխայի հակայական հագեցվածությունը խոշոր քաղաքական դեպքերով՝ անչափ բարձրացնում են ագիտացիայի դերը մասսաների մեջ:

Ագիտացիոն աշխատանքի դրությունը չափազանց անբավարար համարելով, համապատասխան պարտավորեցնում է Աղբյ(բ)Կ Կենտկոմին և կուսակցական բոլոր կազմակերպություններին՝ վերացնել այդ աշխատանքում յեղած խոշորագույն թերությունները, ձեռք բերել նրա արժատական բարելավումն աշխատելով, վերաբանչուր կոմունիստ կարողանա ճիշտ կողմորոշվել կուսակցության քաղաքականության մեջ, լինել կուսակցության դժի ագիտատորն ու անցկացնողը մասսաների մեջ:

Համագումարն ընդգծում է բոլոր կուսակազմակերպություններում բոլշևիկյան ագիտատորների ամուր կադրեր ստեղծելու գործի առանձին կարևորությունը, նրանց սիստեմատիկաբար ղեկավարելը, յուրաքանչյուր կոմունիստի ու համակրողի ագիտացիոն աշխատանքի ներգրավելը, աշխատավորների բոլոր խավերին-բաժնորենին, կոմունիստականներին, ինտելիգենցիային, ծառայողներին, կանանց մասսայական-քաղաքական ագիտացիայով ընդգրկելը:

Համագումարն առաջարկում է կուսակցական բոլոր կազմակերպություններին՝ ագիտացիոն - մասսայական լայն աշխատանք ծավալել խորհուրդների առաջիկա ընտրությունների համար, հատուկ ուշադրություն դարձնել

յով Ստալինյան մեծ Մահմանադրության նշանակությունը յուրաքանչյուր աշխատավորի պարզաբանելուն, յուրաքանչյուր ընտրողի խորհրդային հայրենասիրության և մեր հայրենիքին անձնուրաց նվիրվածության վրդով դաստիարակելուն: Կուսակցական կազմակերպությունները պետք է վերականգնեն բոլշևիկյան ագիտացիայի վրդոված ձևերը՝ բանվորական ընդհանուր ժողովները և միտինգները, այնտեղ ղեկուցումներ դնելով խորհրդային Միության միջազգային և ներքին դրություն մասին:

Նշելով հակակրոնական պրոպագանդի թերադնահատումն Աղբյ(բ)Կ կուսակցական շատ կազմակերպությունների կողմից, վորի հետևանքով աշխատանքի այդ կարևորագույն բնադավառը դառնում է աչքաթող միճակում, համագումարը պարտավորեցնում է կուսակցական բոլոր կազմակերպություններին՝ լայնորեն ծավալել հակակրոնական պրոպագանդը, ամենուրյա դաստիարակչական աշխատանք տանել մասսաների մեջ, ամրացնել Մարտնչող անաստրվածների միությունը և նրա բաժանմունքները տեղերում:

Նշելով քննադատության և ինքնաքննադատության թույլ ծավալումը հանրապետական և շրջանային թերթերի եջերում, նույնպես և կուսակցական - քաղաքական աշխատանքի հարցերի վրջ բավականաչափ լուսաբանումը, համագումարը պարտավորեցնում է Աղբյ(բ)Կ Կենտկոմին՝ ուժեղացնել մամուլի ղեկավարումը և վերացնել յեղած բոլոր թերությունները, մասնավորապես թերթերի խմբագրություններն ամրացնել լավագույն և օտուզված աշխատողներով:

4. Նշելով խորհուրդների աշխատանքի անբավարար միակամությունը, համապատասխան նոր խնդիրների, վոր բղխում են Ստալինյան Մահմանադրությունից, համագումարը պարտավորեցնում է կուսակցական և խորհրդային բոլոր կազմակերպություններին՝ ձեռք բերել խորհուրդների աշխատանքի արժատական վերակառուցում ու բարելավում և նախապատրաստել նրանց խորհուրդների առաջիկա ընտրությունների համար:

Համագումարն Ադրբեջանի կուսակցական կազմակերպության ուշադրությունը սրում է այն բանի վրա, վոր խորհուրդների աշխատանքի վերակառուցումը պետք է կատարվի՝ նրանց կապը մասսաների հետ ուժեղացնելու, ընտրողներին լայն մասսաներին խորհուրդներին ամենորոյա պրակտիկ աշխատանքի մեջ ներգրավելու, խորհրդային ղեկավարության ամեն մի խախտման վճռական լիկվիդացիայի, քննադատության և ինքնաքննադատության ծաղաղման, ղեկի աշխատավորների ազդանշաններն ու դանդաղանքներն զգալուն վերաբերմունք ցույց տալու հիման վրա:

Համագումարը հանձնարարում է Ադրբ(բ)Կ Կենտկոմին՝ միջոցառումներ մշակել խորհրդային որդանների ամրացման համար, առանձնապես գյուղում, ստուգված, միանգամայն պատրաստված կադրերով, նույնպես և նրանց հետագա ամենամեծ ու քաղաքական դաստիարակման համար:

Համագումարը պարտավորեցնում է կուսակցական բոլոր կազմակերպություններին՝ վճռականապես բարելավել իրենց ղեկավարությունը պրոֆմիությունների նկատմամբ, վորոնց հաշվետվություններն ու ընտրությունները պետք է հանդիսանան նրանց աշխատանքի արժատական վերակառուցման սկիզբը՝ համապատասխան ՀամԿ(բ)Կ Կենտկոմի փետրվար-մարտի Պլենումի վորոշումների:

Ընկեր Ստալինի ցուցումները՝ բուլշևիզմին տիրապետելու մասին՝ կուսկազմակերպություններից պահանջում են կոմյերիտական կազմակերպությունների ղեկավարման արժատական բարելավում: Համագումարը պարտավորեցնում է Ադրբեջանի բոլոր կուսկազմակերպություններին, ուժեղացնել ղեկավարությունն ու ուշադրությունը կոմյերիտական նկատմամբ, պրակտիկ ողնություն կազմակերպել նրան կուսակցության պատմության ուսումնասիրման և կոմյերիտականների ու ամբողջ խորհրդային յերիտասարդության մարքսիստական-լենինյան դաստիարակության գրգռման գործում, ապահովել լավագույն պրոպագանդիստների ընտրությունը կոմյերիտական քաղ-լուսավորություն ցանցի համար, կոնկրետ ողնություն ցույց տալ զարդանքի վերակառուցման հիման վրա կոմյերիտական որդանների հաշվետվություններն ու ընտրությունները կատարելիս:

ՀամԿ(բ)Կ Կենտկոմի փետրվար-մարտի Պլենումում ընկեր Ստալինի տված ղեկուցումը պարտավորեցնում է կուսակցական բոլոր կազմակերպություններին՝ վճռականապես հարցերի նկատմամբ: Համագումարը հանձնարարում է Ադրբ(բ)Կ Կենտկոմին, քաղկոմներին և շրջկոմներին՝ անհրաժեշտ միջոցառումներ անցկացնել ՊԱՀ-Ա-վիճարման մասսայական կազմակերպությունների, «Կարմիր Կիտալուսի» և այլոց հետագա ամրապնդման համար, ամական ղեկավարների մասսայական տարածման համար, անց արտադրությունից կտրելու սաղառնորդներ, պարաշյուտիստներ, հակառդային պաշտպանության նշանակիչներ, վորոշելույան հրաձիգներ ու վորոշելույան հեծյալներ և այլն պատրաստելու համար:

5. Համագումարը մատնանում է, վոր արդյունաբերության ու տրանսպորտի շատ ղեկավարներ, չնայած ՀամԿ(բ)Կ Կենտկոմի փետրվար-մարտի Պլենումից իվեր անցած մեծ ժամանակամիջոցին, վատ են իրացնում ՀամԿ(բ)Կ Կենտկոմի Պլենումի վորոշումները, ընկեր Ստալինի ցուցումները և անհրաժեշտ ակտիվություն չեն ցուցաբերում ֆաշիզմի տրոյկիստական - բուլարինական, մուսավաթական և դաշնական դործակալների վնասարարության հետևանքներն ու մենաարագ կերպով լիկվիդացիայի յենթարկելու գործում:

Անբախարար աշխատանքի հետևանքով, ադրբեջանյան նավթային արդյունաբերությունը 1937 թվականի սկզբից յերկրին սարտք է մնացել 960 հազար տոնն նավթ: Հաստատվելով Բադվի 22-րդ կուսկոնֆերանսի վորոշումներ, համագումարը նավթային արդյունաբերության ղեկավարների և Բադվի բոլոր նավթագործների առջև վորպես կարևորագույն յենթարկել դոյացած պարտքը, անպայման լիկվիդացիայի յենթարկել գոյացած պարտքը, և կատարել ու ղեկավարարել այլն:

Համագումարը մատնանում է, վոր Տեղարդոդկոմատի, Կոմտոմոդկոմատի, Թեթևարդոդկոմատի, Մանդատի, Կոմտոմոդկոմատի, Ներքառոդկոմատի, Զարդոդկոմատի և արդոդկոմատի, Ներքառոդկոմատի, Զարդոդկոմատի և արդոդկոմատի մի շարք այլ որդանների ղեկավարության մեջ

դեռևս ուժեղ են աշխատանքի դրասենյակային - բյուրո-
կրատական մեթոդները, բացակայում է կենդանի կապը
ձեռնարկությունների ու ստախանովականների հետ, դեռևս
արմատախիլ չեն արված բնականեկանությունը և ստորա-
քարշուկությունը: Համագումարն այդ կազմակերպություննե-
րի ղեկավարներին պահանջում է արագորեն և վճռականո-
քեն վերակառուցել իրենց աշխատանքը ՀամԿ(բ)Կ կենտկո-
մի փետրվար-մարտի Պլենումի վորոշումներին համապա-
տասխան, արագորեն լիկվիդացրալ յենթարկել միասա-
րարության հետևանքները, զլխավորել ստախանովյան շար-
ժումը և ապահովել բոլոր տնտեսական պլանների անպայ-
ման կատարումն ու ղեկավարումը:

Համագումարը հանձնարարում է ԱդրԿ(բ)Կ բոլոր
կազմակերպություններին՝ ամեն կերպ ուժեղացնել ուշա-
դրությունը և ոգնությունը յերկաթուղային ու ջրային
տրանսպորտին, ամրապնդել արանսպորտն ստուգված աշ-
խատողներով և կուսակցական - քաղաքական աշխատանքի
վճռական բարելավման միջոցով հասնել յերկաթուղու Ադր-
քենջանյան տեղամասի, Կասպյան և Գուռլի նավագնացու-
թյունների անխափան և որինակելի աշխատանքին:

Համագումարը հանձնարարում է ԱդրԿ(բ)Կ կենտկոմին
և բոլոր կուսակազմակերպություններին՝ լայնորեն ծավա-
լել քաղ - դաստիարակչական աշխատանքը տնտեսավարնե-
րի ու ինժեներա-տեխնիկական աշխատողների մեջ և նրանց
ամեն կերպ ոգնություն ցույց տալ նրանց կողմից բոլշև-
վիզմին տիրապետելու գործում:

6. Մատնանշելով, վոր Հողօդկոմատը և նրա սխտե-
մը, ինչպես և գյուղի կուսակցական կազմակերպություն-
ները միանշամայն անբավարար աշխատանք են տանում
միասարարության հետևանքների լիկվիդացրալի համար,
միասարարություն, վորն ուղղված էր կոլտնտեսային կար-
գերի ջլատմանը, ագրոտեխնիկական միջոցառումների
վիժեցմանը և կոլտնտեսությունների, խորհրտեսություն-
ների ու ՄՏ կայանների քաղաքամանը, համագումարը
պարտավորեցնում է ԱդրԿ(բ)Կ Հողօդկոմատին, ինչպես
և կուսակցական բոլոր կազմակերպություններին՝ իրենց
ուշադրությունը կենտրոնացնել այն միջոցառումների կիր-

առման վրա, վորոնք ապահովում են հողային որդաննե-
րում, կոլտնտեսություններում, խորհրտեսություններում
և ՄՏ կայաններում սրոցկիստական - մուսավաթական
միասարարության հետևանքների հետագա մերկացումը և
լիկավորել լիկվիդացրան:

Համագումարն ընդգծում է, վոր կոլտնտեսություննե-
րի հետագա ամրապնդման և կոլտնտեսականների ունեվոր
կյանքի աճման յերաշխիքն է հանդիսանում գյուղատնտե-
սական արտելի ստալինյան կանոնադրության ճիշտ ու
անշեղ կենսագործումը և այդ ապարիզում գոյություն
ունեցող թերությունների ու կոպիտ խախտումների լիկվի-
դացրան, վորոնցից թշնամին ոգտվում է կոլտնտեսու-
թյուններում իր քայքայիչ աշխատանքի համար:

Ընդգծելով, վոր սրոցկիստական - մուսավաթական և
գաչնակյան հակահեղափոխականների միասարարության
մեթոդներից մեկը հանդիսանում է սոցիալիստական կոլ-
տնտեսային սեփականության հափշտակումը, համագումա-
րը կուսակցական և խորհրդային որդանների անհետաճը-
գներ խնդրին է համարում կազմակերպել սոցիալիստական
կոլտնտեսային սեփականության ամենախիստ պաշտպանու-
մը և անխնա պաղքարել կոլտնտեսային բարիքի բոլոր հա-
փըշտակիչների դեմ:

Համագումարը պարտավորեցնում է Հողօդկոմատին
և կուսակցական կազմակերպություններին՝ ուժեղացնել
ղեկավարությունը և ամենորյա ոգնությունը ստախանով-
յան շարժման նկատմամբ գյուղական տնտեսության մեջ:

Համագումարն առաջարկում է կուսակցական և խոր-
հրդային բոլոր կազմակերպություններին ու հողային որ-
դաններին՝ սոցիալիստական մրցության և վորձի վոխա-
նակման հիման վրա լայնորեն ծավալել բամբակենու բար-
ձր բերքատվության հասնելու շարժումը, վորն սկսված
է կոլտնտեսային գյուղի առաջավոր մարդկանց նախա-
ձեռնությամբ, այն հաշվով, վորպեսզի 1937 թվականին
հասնեն բամբակի միլիարդան արետական պլանի զգալի գե-
րակատարմանը:

Մատնանշելով տրակտորների, կոմբայների և մյուս
գյուղատնտեսական մեքենաների առկա պարկի միանշա-

մայն անբավարար ոգտագործումը, համագումարը պա-
հանջում է հողային որդաններից և ՄՏ կայանների ղեկա-
վարներից՝ լիկվիդացիայի յենթարկել անարտադրա-
կան պարապուրդները և, առաջավոր տրակտորիստների
ու կոմբայնավարների փորձը ՄՏ կայանների բոլոր աշ-
խատողներին հալոդղելու հիման վրա, հասնել բոլոր
տրակտորների, կոմբայնների և դյուզատնտեսական մյուս
մեքենաների կառարյալ եֆեկտիվ ոգտագործմանը:

Համագումարն անհրաժեշտ է համարում ամեն կերպ
արագացնել Ադրբեջանը յերկրորդ մերձարևադարձային
բաղա դարձնելու մասին ընկեր Ստալինի ցուցումներն ի-
րացնելու ուղղությամբ տարվող աշխատանքը:

Մատնանշելով, վոր անասնաբուծության զարգացման
պետական պլանն անասունների շատ տեսակների նկատ-
մամբ 1936 թվականին չի կատարված, իսկ առանձին շըր-
ջաններում (Կոնադքենդի, Շամախու, Իսմայիլլի, Կուլթ-
կաշենի, Վարդաշենի, Լաչինի, Քերթաշարի, Աղջաբեդու
և Բարդայի) անասունների դիսաքանակը անցյալ տարվա
համեմատությամբ 1937 թվականին իջել է, — համագու-
մարը պարտավորեցնում է հողփողկոմատին, կուսակցա-
կան, խորհրդային և հողային որդաններին՝ հաջողացնել
1937 թվականի անասնաբուծության զարգացման պլանի
անպայման կատարումը բոլոր ցուցանիշներով և բոլոր
շրջաններում, դրա հետ միատեղ տարահովելով անասուն-
ների միթերատվության և նրանց ցեղայնության խիտ
բարձրացումը, առանձնապես խոշոր յեղջյուրավոր անա-
սունների նկատմամբ:

Մատնանշելով աճման և ամրապնդման գործում նա-
խալեռնային և լեռնային շրջանների կոլտնտեսություննե-
րի ղդալիորեն հետ մնալը հանրապետության հարթավայ-
րային շրջանների կոլտնտեսությունների համեմատու-
թյամբ, համագումարը հանձնարարում է Ադրբեջանի
Կ(բ) Կենտկոմին՝ նշել և անցկացնել միջոցառումներ այդ
շրջանների կոլտնտեսությունների կադմակերպչա — տըն-
տեսական և քաղաքական ամրապնդման համար (անասնա-
բուծության, անտառային ուսուրանների ոգտագործման,
ջրատնտեսական միջոցառումների, ճանապարհային շինա-

բարության, դյուզական տնտեսության մեքենայացման
առպարիզում և այլն):

7. Համագումարն անհրաժեշտ է համարում պետա-
ռեվտրի և կոոպերացիայի հատվածառային ցանցի հետա-
դա ընդլայնումը, սպառողների կուլտուրական սպասարկ-
ման բարելավումը և առևտուր անող կադմակերպություն-
ների ամբողջ աշխատանքի բարելավումը:

Համագումարը հանձնարարում է պետառևտրի և կո-
ոպերացիայի որդաններին, նույնպես և կուսակցական ու
խորհրդային կադմակերպություններին՝ անցկացնել առեվ-
տրա — կոոպերատիվային կադմակերպությունների կադ-
րերի ամրապնդումը և ամեն կերպ բարելավել առևտրա-
կան աշխատողների ընտրումն ու պատրաստումը, ապրան-
քա — տարածական ցանցը վճռականորեն մաքրելով թշնա-
մական և հանցագործ տարրերից:

Համագումարը ներքառփողկոմատի, Ադրբիտթիֆակի
և առևտուր անող մյուս բոլոր կադմակերպությունների
կարևորագույն խնդիրն է համարում վճռականորեն ար-
մատախել անել հալիշտակումները և դեղծարարություննե-
րըն առևտուր անող կադմակերպություններում, ուժեղաց-
նել կոոպերատիվ որդանների հաշվետվականությունը փա-
յտների և առաջ և վերջիններիս ակտիվ մասնակցությու-
նը կոոպերացիայի ամբողջ աշխատանքին:

8. Մատնանշելով, վոր անցած տարիներում հսկայա-
կան հաղողություններ են ձեռք բերված կուլտուրական
ֆրոնտի բոլոր տեղամասերում, համագումարը դրա հետ
մեկտեղ ընդգծում է մի ամբողջ շարք լուրջ թերություն-
ների առկայությունը ինչպես Լուսփողկոմատի աշխատան-
քում, այնպես և ԱզՖԱՆ-ի, Արվեստների գործերի վար-
չության, ԱզԳՈՒԿՑ-ի, Սորհրդային պրոդների միության
և ուր. աշխատանքում, վորտեղ յերկար ժամանակ գործել
են ժողովրդի վոխերիմ թշնամիները՝ հակահեղափոխական
տրոցկիստները, մուսավաթականները, բուրժուական նա-
ցիոնալիստները և պանթուրքական տարրերը:

Համագումարը հանձնարարում է ԱդրԿ(բ) Կենտկո-
մին, մարզկոմներին, քաղկոմներին և շրջկոմներին՝ մի-
ջոցառումներ անցկացնել, վորոնք ապահովեն կուլտուրա-

յի և արվեստների Փրոնտում հակահեղափոխական տրոցկիստական - մուսավաթական և բուրժուական - նացիոնալիստական տարրերի վնասարարութեան հետեանքների արագ ու վճռական լիկվիդացիան մինչև վերջը:

Համագումարը Լուսժողովատի և նրա տեղական որգանների առաջ դնում է ժողովրդական կրթութեան գործի դրվածքի վճռական բարելավման և դպրոցներում դասավանդման վորակի բարձրացման խնդիրը: Լուսժողովատի տը, Առողջժողովատի և բոլոր այն ժողովատիները, վորոնց տիտեմում կան բարձրագույն ուսումնական հաստատութիւններ, պետք է ուժեղացնեն ուղղութիւնը դեպի բարձրագույն կրթութեան գործը և բարելավեն կադրերի պատրաստման վորակը:

Ընդգծելով անդրադիտութեան և կիսադրադիտութեան վերացման աշխատանքի չափազանց անբավարար գրութիւնը, Համագումարը պահանջում է Լուսժողովատից և նրա որգաններից, կուսակցական, պրոֆմիութենական և տնտեսական կադմակերպութիւններից՝ վճռական բեկման հասնել հանրապետութեան ամբողջ ազգայնակութեան լիակատար գրադիտութեան համար միջոց պայքարի գործում:

Համագումարն առաջարկում է կուսակցական և կոմյետական կադմակերպութիւններին՝ հասնել բարձրագույն և միջնակարգ ուսումնական հաստատութիւնների դաստուռների ու սովորողների մեջ քաղաքական - դաստիարակչական աշխատանքի արմատական բարելավմանը:

Համագումարը հանձնարարում է ԱդրԿ(բ)Կ կուսակցական բոլոր կադմակերպութիւններին, Լուսժողովատին, Արվեստների գործերի վարչութեանը, ԱդՅԱՆ-ին և Սորհրդային գրողների միութեանը՝ ուժեղացնել աշխատանքը կուլտուրայի Փրոնտի բոլոր տեղամասերի համար նոր աշխատողներ անցնելու ուղղութեամբ և անկացնել միջոցառումներ, վորոնք ապահովեն ադրբեջանյան ժողովրդի և ԱդրՍՀ-ում բնակվող մյուս բոլոր ժողովուրդների կուլտուրայի ու արվեստի հետադա, ել ամելի մեծ աճն ու ծաղկումը:

9. Ադրբեջանի Կոմունիստական (բոլշևիկներ) կուսակցութեան 13-րդ համագումարը մատնանշում է, վոր

նացիոնալ - ուկրոնիստները, արտահայտելով ադրբեջանյան ջախջախված հակահեղափոխական բուրժուազիայի ակընկալութիւնները, միակցվելով տրոցկիստական - բուխարինական, մուսավաթական և Փաշիստական այլ տարրերի հետ, վերջնականապես դարձել են ադրբեջանյան ժողովրդի մատնիչները, դավաճանները և կատաղի թշնամիները:

Համագումարը հաստատում է Բազմի համաքաղաքային 22-րդ կուսակցական կոնֆերանսի վորոշումն Ադրբեջանի նացիոնալ - ուկրոնիստների մասին, հանձնարարում է Ադրբեջանի Կ(բ)Կ Կենտկոմին և պահանջում է կուսակցական բոլոր կադմակերպութիւններից ու յուրաքանչյուր կոմունիստից՝ բոլոր միջոցները ձեռք առնել վճռականապես արմատախիլ անելու, ջախջախելու և վոչնչացնելու նացիոնալ - ուկրոնիզմն Ադրբեջանում:

Համագումարը պահանջում է Ադրբեջանի կուսակցական բոլոր կադմակերպութիւններից, յուրաքանչյուր կոմունիստից՝ անխնայ պայքարել նացիոնալիզմի ամեն տեսակի արտահայտութեան դեմ և ամեն կերպ բարելավել Ադրբեջանի աշխատավորների ինտերնացիոնալ դաստիարակութեան գործը:

* * *

Անչեղորեն իրագործելով ամբողջ կուսակցական աշխատանքի վերակառուցման մասին ՀամԿ(բ)Կ Կենտկոմի Պլենումի վորոշումները և ընկեր Ստալինի ցուցումները, Ադրբեջանի բոլշևիկներն ել ամելի կամրացնեն իրենց շարքերը, ել ամելի սերտ կերպով նրանց կհամախմբեն ՀամԿ(բ)Կ Կենտկոմի շուրջը, մեծ և հարազատ Ստալինի շուրջը:

Ամեն վոք, ով կհորձի ճապոնա-գերմանական Փաշիստական հետախուզութիւնների ոգտին և առաջադրանքներով կատարել վնասարարութեան, լրտեսութեան, տերրորի ու դիվերսիայի նողկալի գործ, անխնայ կճգմվի և կվոչնչացվի:

Ադրբեջանի բոլշևիկները, դաստիարակված մեծ Ստալինի հիմնադրած պանծալի տրադիցիաներով, վորն տոեղծել և կոփել է Բազմի բոլշևիկյան կադմակերպութեանը և

Աղբբեջանի բուլճեիկների կոմկուսակցութեանը, ե՛լ ալեկի
կբարձրացեն Մարքսի - Ենգելսի - Լենինի - Ստալինի մեծ
և անպարտելի դրօշը, կուսակցութեան և ժողովրդի բոլոր
թշնամիների նկատմամբ լենինյան-ստալինյան անհաշուու-
թեան դրօշը:

Միասնական, միաձուլ, անսասան շարքերով, սեր-
տորեն համախմբված ՀամԿ(բ)Կ Կենտկոմի շուրջը, մեծ և
հարազատ Ստալինի շուրջը, Աղբբեջանի բուլճեիկներն ա-
ռաջ կռնան դեպի կոմունիզմի բարձունքները, դեպի վո-
րոնք ՈՍՀՄ-ի և ամբողջ աշխարհի ժողովուրդներին տա-
նում և մեծ ՍՏԱԼԻՆԸ:

ԱՂԲԲԵՋԱՆԻ Կ(Բ)Կ ԲԱԳՎԻ
ՀԱՄԱՔԱՂԱՔԱՅԻՆ XXII
ԿՈՆՓԵՐԱՆՍԻ ԲԱՆԱԶԵՎԸ

ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ԲԱԴՎԻ ԿՈՄԻՏԵՅԻ
ՀԱՂՎԵՏՎՈՒԹՅԱՆ ԱՌԹԻՎ

Լսելով և քննարկելով Ադրբեջանի Կ(բ)Կ Բազմի Կոմիտեյի քարտուղար ընկ. Մ. Ջ. Բազիրովի հաշվետու զեկուցումը կուսակցության Բազմի Կոմիտեյի աշխատանքի մասին, Բազմի համաքաղաքային 22-րդ կուսակցական կոնֆերանսը Բազմի Կոմիտեյի քաղաքական գլխավոր համարում է ճիշտ և գործնական աշխատանքը՝ բավարար :

Դրա հետ միասին կոնֆերանսը գտնում է, վոր Բազմի կուսակցական կազմակերպության աշխատանքի պրակտիկայում տեղի յեն ունեցել կուսակցության կանոնադրության և ներկուսակցական դեմոկրատիայի հիմունքների ամենակոպիտ խախտումներ, քննադատության և ինքնաքննադատության անբավարար ծավալում, հեղափոխական ղեկնության բթացման, քաղաքական անհոգության ու կուրության հայտնաբերման, կադրերի ընտրության բոլշևիկյան սկզբունքի խախտման փաստեր մի շարք դեկավար կուսակցական, տնտեսական և խորհրդային աշխատողների կողմից : Այդ բոլորը նպաստել է ժողովրդի ստոր թշնամիներին՝ հակահեղափոխական տրոցկիստների, աջերի—ճապոնա—դերմանական ֆաշիզմի այդ գործակալների ու նրանց զաչնակիցների — մուսավաթականների, դաշնակների յեվ մյուս ամեն գույնի բուրժուական նացիոնալիստների սողոսկմանը տնտեսական, խորհրդային և նույնիսկ կուսակցական ապարատի մեջ : Առանձնապես վնասել է յին Ադրբեջանի նավթային արդյունաբերությունը, Կասպից նավազնացությունը, Անդրկովկասյան յերկաթուղու 5-րդ բա-

Ժամովունքը, Ազեններգոն, ԱղծԱն-ը, Բազու քաղաքի մի շարք գլխավոր հիմնարկություններն ու կրթական հաստատությունները:

Դա կարող եր տեղի ունենալ, վորովհետև «մեր կուսակցական ընկերները» մոռացել են, վոր «քանի դեռ գոյություն ունի կապիտալիստական շրջապատումը, մեղանում գոյություն են ունենալու վնասարարներ, լրտեսներ, դիվերսանտներ ու մարդասպաններ, վորոնց մեր թիկունքներն են ուղարկում ոտարերկրյա պետությունների դործակալները»: (Ստալին): Ընկեր Ստալինի այս ցուցմունքն առանձնապես վերաբերվում է նավթային Բազվին, վորպես խորհրդային Միության սլաշտպանության կարևորագույն կետերից մեկը և խոշորագույն արդյունաբերական կենտրոնը:

Կոնֆերանսը դտնում է, վոր հակահեղափոխական տրոցկիստների, աջ մատնիչների, մուսավաթականների, դաշնակների, ամեն դույնի բուրժուական նացիոնալիստների և ճապոնա-դերմանական Փաշլոմի մյուս գործակալների մերկացման, արմատահանման և վերջնական վոչնչացման աշխատանքը — դեռ բնավ վերջացած չէ: Կոնֆերանսն առանձնապես ընդգծում է վնասարարության հետևանքների լիկվիդացիայի աշխատանքի թուլությունը՝ առաջին հերթին նավթային արդյունաբերության մեջ և տրանսպորտում:

Նավթային ձեռնարկությունների զգալի մեծամասնությունն տնտեսական ղեկավարները վոչ մի հետևություն չեն արել իրենց համար ԽՍՀՄ-ի Ժողկոմխորհի և ՀամԿ(բ)Կ Կենտկոմի՝ Դոնբասի վերաբերյալ վերջին վորոշումից:

Այդ բոլորն առանձին ցայտունություններ արտահայտվեց Ազենվթեկոմբինատի ղեկավար ընկ. Սլուցկու հենց կոնֆերանսում ունեցած յեղույթում:

Կուսակցական և վոչ կուսակցական բոլշևիկների կողմից բոլշևիզմին տիրապետելու մասին ընկեր Ստալինի լուղունդի իրագործման համար մղվող պայքարը կազմակեր-

պություններից չատերում ըստ եյության դեռ չի ծավալվել:

Կուսակցական պրոպագանդը Բազվի կազմակերպությունում—Մարքսի-Էնգելսի-Լենինի-Ստալինի թեորիայի տիրապետումը, կուսակցության պատմություն և, մասնավորապես, Ադրբեջանի ու Բազվի բոլշևիկյան կազմակերպությունների պատմության ուսումնասիրությունը,—դեռ ևս թույլ է կազմակերպված: Կուսակցական աշխատանքի այս կարևորագույն տեղամասին կուսակցության Բազվի և շրջանային կոմիտեները մինչև այժմ անհրաժեշտ ուշադրություն չեն դարձնում:

Կուսակցական որդանների ընտրությունները, զաղտնի քվեարկության հիման վրա, զգալիորեն բարձրացրել են կոմունիստների ակտիվությունը և ամրացրել են կուսակցամակերպությունների մարտունակությունը: Ընտրությունների հետևանքով Բազվի բոլշևիկյան կազմակերպությունն ստուգել է իր կադրերը, նոր կադրեր է առաջ քաշել ղեկավար կուսակցական աշխատանքի, ևլ ավելի յե ամրապնդվել, ավելի ևս ամուր է համախմբվել ՀամԿ(բ)Կ Կենտրոնական Կոմիտեի և իր սիրելի առաջնորդ ՍՍՄԽԻ չուրջը: ԱդրԿ(բ)Կ Բազվի համաքաղաքային 22-րդ կոնֆերանսը ՎՈՐՈՇՈՒՄ Ե:

1. Առաջարկել բոլոր կուսակցական կազմակերպություններին՝ շարունակել ՀամԿ(բ)Կ Կենտկոմի փետրվարյան Պլենումի վորոշումների, ընկեր Ստալինի ղեկուցման և յեղրափախման խոսքի խոր ուսումնասիրությունը՝ դրա հիման վրա ձգտելով կուսակցական կազմակերպությունների ամբողջ կուսամասսայական ու քաղ-դաստիարակչական աշխատանքի հետագա աշխուժացման:

2. Պրոպագանդիստական աշխատանքի թեորությունների լիկվիդացիայի նպատակով պարտավորեցնել Բազվի Կոմիտեին ու շրջկոմներին՝

Կազմակերպել ընկեր Ստալինի «ՀամԿ(բ)Կ պատմության դասագրքի մասին» նամակի մանրագնին ուսումնասիրությունը կուսակցական խմբակներում և, յեղնելով սիրությունը կուսակցական խմբակներում և, յեղնելով ընկեր Ստալինի ցուցումներից, վճռականապես հաղթահարել սխեմատիզմի ու վերացականության տարրերը կու-

ռակցութեան պատմութեան ուսումնասիրութեան խմբակներէ աշխատանքում:

Կենտրոնական և շրջանային կուսակարիներներն ապահովել բարձր վորակավորված դասախոսներով ու կոնսուլտանտներով, պրոպագանդիստներին և բարձր տիպի խմբակների ունկնդիրներին համար սխտեմատիկաբար դասախոսութիւններ ու կոնսուլտացիաներ կազմակերպել կուսակցութեան պատմութեան, լենինիզմի, քաղաքատնտեսութեան և միջազգային դրութեան հարցերի շուրջը:

Վերջացնել պրոպագանդիստների կադրերի ընտրութիւնն ու հաստատումը և նրանց ամբացումը խմբակներին, վորակյալ թեորետիկական ուղեւորութիւն կազմակերպելով նրանց՝ բոլշևիզմին և բոլշևիկյան պրոպագանդի մեթոդներին տիրապետելու գործում, առանձնապէս ուշադրութիւն դարձնելով պրոպագանդիստների ազգային կադրերի ընտրութեանն ու պատրաստմանը:

Պարտավորեցնել կուսակցութեան Բազմի Կոմիտեյին՝ Բազմի ու շրջանային կուսակցական ակտիւներում մի շարք դասախոսութիւններ ու զեկուցումներ կազմակերպել Բազմի և Ազգային բոլշևիկյան կազմակերպութիւններին պատմութեան մասին:

Առաջարկել Բազմի Կոմիտեյին՝ 1937 թվականին բացել կուսակցական լուսավորութեան տուն:

3. Պարտավորեցնել Բազմի Կոմիտեյին և կուսակցութեան շրջկոմներին՝ կազմակերպել կուսկոմների քարտուղարներին և սկզբնական կուսակցական կազմակերպութիւնների կուսկազմակերպիչներին սխտեմատիկ ու կոնկրետ ուղեւորութիւն՝ նրանց հանրակրթական ու գաղափարաքաղաքական մակարդակի բարձրացման և կազմակերպչական — կուսակցական ու քաղաքական — դաստիարակչական մեթոդներն ամփոփելով լավ յուրացնելու համար:

Կոնֆերանսն առաջարկում է Բազմին իր աշխատանքի սխտեմի մեջ մտցնել կուսակցութեան շրջկոմների, սկզբնական կուսկազմակերպութիւնների կուսկոմների քարտուղարների և կուսկազմակերպիչների հաշիւառութիւնները լսելը:

4. Կոնֆերանսը նշում է, վոր համակրողների, կոմյունիստականների ակտիւի ու առաջավոր ստախանովականների հաշիւին կուսակցութեան աճի համար մեծ ռեզերվի առկայութեամբ Բազմի կուսակցական կազմակերպութեան աճը գանդաղ է ընթանում, իսկ դիմումները կուսակցութեան մեջ ընդունվելու մասին յերկար ժամանակ առանց քննութեան մնում են սկզբնական կուսկազմակերպութիւններում ու կուսակցութեան շրջկոմներում:

Առաջարկել կուսակցական կազմակերպութիւններին՝ բարելավել աշխատանքը կուսակցութեան ռեզերվի հետ, փոխել ստախանովականների անկուսակցական ակտիւի աճեցման աշխատանքի սխտեմը, դրովել նրանց հասարակական — քաղաքական աշխատանքի պրոֆմիութենական ու հասարակական կազմակերպութիւններում, նրանցից լավագույնն ստուգված մասը ներդրովելով համակրողների խմբակները:

5. Կոնֆերանսը նալթային արդյունաբերութեան կուսակցական, տնտեսական, պրոֆմիութենական ու կոմյունիստական բոլոր կազմակերպութիւնների առաջ դնում է նալթի նկատմամբ դոյացած պարտքի ամենաարագ լիկվիդացիայի և ընդունված բոլոր սոցիալիստական պարտավորութիւնների անպայման կատարման խնդիրը:

Հետագա աճի և կայուն հանույթ ստեղծելու նպատակով պարտավորեցնել Ազնեվթեկոմբինատի ղեկավարութեանը և նալթային տրեստների կառավարիչներին՝ ուշադրութիւնը կենտրոնացնել կանգ առած նալթահորերի առավել լազույն գործարկման վրա, այնպէս, վորպեսզի գործող նալթահորերի թիւը 1937 թվականի վերջում հասնի վոյ պակաս քան 7256-ի:

Նշելով խոր ճեղքվածքը հորափորման բնագալառում, կոնֆերանսը պահանջում է Ազնեվթեկոմբինատի ղեկավարներից, հորափորման տրեստի ու դրասենյակների ղեկավարներից և հորափորման մեջ աշխատող բոլոր կոմունիստներին, — անհապաղ, կտրականապէս բարելավել իրենց աշխատանքը, այնպէս, վոր հենց մոտակա որերին ձեռք բերվի պլանի կատարում ու գերակատարում:

ակտիվի համար կազմակերպել դասընթացներ ու սեմինարներ:

Պարտավորեցնել Բազմի, շրջանային, հանձնային և ֆարբիկա - զործարանային թերթերի խմբագրություններին՝ լայնորեն ծավալել ինքնընթացողությունը, չնայելով անձնավորություններին, հասնելով թերթում զեանդվող բոլոր նյութերի գործոնությունը:

13. Հիշելով կապիտալիստական շրջապատման մասին ընկեր Ստալինի ցուցումները, կոնֆերանսը պարտավորեցնում է կուսակցության Բազմի Կոմիտեին՝ ՊԱՁԸ - ավիաբեմային կազմակերպությունների և հակառակին պաշտպանություն աշխատանքը վերակառուցել աշխատանքի, վերականգնել ամենակարգ ժամանակում ապահովել Բազմին խորհրդային Միության պաշտպանություն անմատչելի ամբողջ դարձնելը:

14. Առաջարկել Բազմի Կոմիտեին, ՀամԿ(բ)Կ Կենտկոմի փետրվարյան Պլենումի և Համպրոֆկենտկոնգրեսի 6-րդ, պլենումի վերջումներին համապատասխան, ապահովել պրոֆորգանների հաշվետվություններին և գաղտնի քվեարկության հիման վրա նրանց ընտրություններին վերաբերող աշխատանքի պատշաճ ղեկավարումը յեւ ամեն կերպ ոգնություն ցույց տալ պրոֆիտությունների աշխատանքի վերակառուցմանը:

15. Մատնանշելով կուսակազմակերպությունների կողմից անբավարար ղեկավարումն ու ոգնությունը կոմյերիտմիություն նկատմամբ, առաջարկել կուսակցության Բազմի և շրջանային կոմիտեներին՝ ուժեղացնել կոմյերիտմիության ղեկավարումը, կոմյերիտմիությանն ոգնել պրոպագանդիստական կադրերով և ապահովել կոմյերիտական ու արտամիությունական յերիտասարդության յրիւ ընդգրկումը և մարքսիստական-լենինյան դաստիարակության վերակառուցումը, առանձին ուղադրություն դարձնելով քաղաքական - դաստիարակչական աշխատանքի ուժեղացմանը յերիտասարդ կանանց մեջ:

Բազմի Կոմիտեն, շրջկոմները և սկզբնական կուսակցական կազմակերպությունները պրակտիկ ոգնություն

պետք է ցույց տան կոմյերիտմիությանն առաջիկա հաշվետու - ընտրական ժողովներն անցկացնելու դործում:

16. Կոնֆերանսը պարտավորեցնում է բոլոր կուսակցական կազմակերպություններին՝ խիստ բարեկամել աշխատավորների ինտերնացիոնալ դաստիարակության աշխատանքը, անխոնջ պայքար մղել մեծապետական ու տեղական նացիոնալիզմի ամեն տեսակի արտահայտությունների դեմ, անխնա մեղակացնել ժողովրդի ամենաստոր թընամիներին՝ հակահեղափոխական մոստավթական - դաշնակյան, բուրժուական-նացիոնալիստական տարբերի տականքների քայքայիչ աշխատանքը, եւ ավելի ամրացնել ժողովուրդների ստալինյան բարեկամությունը:

17. Կոնֆերանսն առանձնապես մատնանշում է Սուլթան Մեջլիս Եֆենդիյեվի, Համիդ Սուլթանովի և Դովլաթովի վոչ անկեղծ վարմունքը, վրոնք իրենց յեւթմիներում փորձեցին թաղցնել և սլաղել իրենց քաղաքական ամենակուլիտ սխալները, վոր նրանք թույլ են տվել ընդհուպ մինչև վերջին որերս:

Կոնֆերանսը հանձնարարում է կուսակցության Բազմին՝ մինչև վերջ հետաքննել Եֆենդիյեվի, Սուլթանովի և Դովլաթովի վոչ կուսակցական վարմունքի մասին յեղած բոլոր նյութերը:

Կոնֆերանսը միանաբան անբավարար և համարում Աղավերդիյեվի, Եվադովի և Պլեշակովի յեւթմիները, վորոնք չսովին իրենց քաղաքական ամենակուլիտ սխալների պարզորոշ, բոլջևիկյան գնահատականը:

* * *

Բազմի համաքաղաքային 22-րդ կուսակցական կոնֆերանսն անսահման վստահություն է հայտնում, վոր Բազմի բոլջևիկները, վորոնց դաստիարակել ու կոմել է ընկեր Ստալինը՝ կուսակցության ու բանվոր դասակարգի բոլոր թշնամիների դեմ մղված անողորմ մարտերում, կամրացնած աշխ դրական փորձը, վորը կուսակազմ է անցկացրած հաշվետու - ընտրական ժողովների և կուսակոնֆերանսների հետևանքով, եւ ավելի կբարձրացնեն բոլջևիկյան գգնությունը, ամենակարգ ժամանակում յիւթմին յիկրիդացիայի կենթարկեն միասարարություն հետևանքները, մինչև վեր-

ջը արժատախիլ կաննն ու կվոճնչացնեն կուսակցութեան և
Ժողովրդի բոլոր թշնամիներին:

Ծավալելով բոլշևիկյան քննադատութիւնը և ինքնա-
քննադատութիւնը, Բազմի կոմունիստներն արժատապէս
կրարելալեն կուսակցական - քաղաքական աշխատանքը,
խեղճանորեն կղլխավորեն յերկրի քաղաքական կյանքում
առաջացած կարեւորագույն շրջադարձը, վորը կապւած է
նոր Ստալինյան Սահմանադրութեան կիրառման հետ, և
բոլշևիկներն կիրացնեն ՀամԿ(բ) Կենտկոմի փետրվարյան
Պլենումի վորոշումներն ու ընկեր Ստալինի ցուցումները:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

Ադրբեջանի Կ(բ) Կենտրոնական Կոմիտեյի հաշվետվու-
թյունը ԱդրԿ(բ) 13-րդ համագումարում

Ընկ. Մ. Զ. Բազմիլովի զեկուցումը 1937 թ. հուլիսի 3-ին

I. Լենինյան - ստալինյան աղգային քաղաքականութեան
հաղթանակը

II. Բոլշևիկյան քննադատութեամբ և ինքնաքննադատու-
թեամբ բացահայտենք մեր սխալներն ու թերու-
թիւնները.

III. Հանուն ձեռով աղգային, բովանդակութեամբ սոցիա-
լիստական կուսուրայի.

IV. Վերջնականապէս ջախջախել և հաշվհարդար կատա-
րել Ժողովրդի թշնամիներին հետ.

V. Աւելի բարձր կուսակցական - քաղաքական աշխա-
տանքի մակարդակը.

VI. Տիրապետել բոլշևիզմին, վերջ տալ քաղաքական ան-
հոգութեանը:

Ադրբեջանի Կոմունիստական (բոլշևիկների) կուսակցու-
թեան 13-րդ համագումարի բանաձևը

Ադրբեջանի Կ(բ) Կենտկոմի հաշվետու զեկուցման առթիվ
Ադրբեջանի Կ(բ) Բազմի համադադախին 22-րդ կոնֆե-
րանսի բանաձևը

Կուսակցութեան Բազմի Կոմիտեյի հաշվետվութեան առթիվ

Թողարկման պատասխանատու — Ս. Վարդանյան

Сдано в набор 16/VI-37 г. Подписано к печати 15/VII-37 г.
Формат 82×110/32 6¹/₄ п. л. 213200 тип. знаков. Главлит № 4025
Заказ № 2713 Тираж 5000

Тип. „III Интернационал“ Баку, ул. Саратовца-Ефимова, 29

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0180776

M. Ç. BAQİROV

**AZƏRBAIJAN Q(b)P MQ-nin
HESABATİ**

3 iyun 1937

**AZƏRBAIJAN Q(b)P MQ-nin
XIII QURULTAJININ
QƏT'NAMƏSİ**

**AZƏRBAIJAN Q(b)P
XXII UMUM BAKI QONFERANSININ
QƏT'NAMƏSİ**

AZPARTNƏŞR BAKI 1937